

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 26.

Onsdagen den 10 April.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 6 i denna månad och protokollet för den 30 sistlidne Mars f. och e. m.

Herr Statsrådet Forssell framträdde och öfverlemnade till Herr Talmannen Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om dispositionen af de hittills under kungsgården Tullgarn brukade hemmanen Tullbotorp N:is 1 och 2 samt lägenheten Eriksö ångar.

Herr Talmannen emottog den Kongl. propositionen med förklarande, att densamma skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 6 i denna månad bordlagda nådiga proposition angående anvisande af anslag åt Arméförvaltningen för år 1879.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 6 i denna månad bordlagda nådiga proposition med förslag till förordning angående upphäfvande af ridderskapet och adelns rätt att göra utpantning hos sina frälsebönder.

Föredrogs ånyo Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets den 3 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändrad reglering af skjutsväsendet.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

Härvid anmälde sig och yttrade

Herr Montgomery Cederhielm: Vid behandlingen af denna fråga, som är särdeles vidlyftig — betänkandet angående densamma

*Förändrad
reglerin af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

innehåller nemligen 60 paragrafer — och med afseende hvarå diskussionen möjligen skulle komma att sväfvä ut allt för mycket, skulle jag för min del anse, att det för befordrande af frågans afgörande vore lämpligt, om vid föredragningen så tillginge, att början gjordes med 22 §, som innehåller hufvudgrunderna, och öfver hvilka samtliga diskussionen genom en sådan behandling kunde sträcka sig, samt att först efter det denna § blifvit af Kammaren afgjord återgå till 1 §, hvarefter betänkandet paragrafvis föredrages. Jag hemställer alltså, att föredragningen nu måtte börja med 22 §.

Sedan öfverläggningen i fråga om sättet för utlåtandets föredragning förklarats slutad, hemstälde Herr Talmannen, huruvida Kammaren behagade besluta, att förevarande utlåtande skulle företagas till afgörande på det sätt, att 22 § i Utskottets förslag till stadga angående skjutsväsendet först förekomme, derefter förslagens öfriga §§ efter deras nummerordning och sist Utskottets å sid. 7 gjorda hemställan om förslagens antagande.

Svarades ja.

Till följd häraf förekom nu:

Utskottets förslag till stadga angående skjutsväsendet.

§ 22.

Herr von Ehrenheim: Då den Kongl. proposition, som ligger till grund för det Sammansatta Utskottets betänkande, är i väsentlig mån föranledd af en vid 1875 års riksdag aflåten skrivelse i ämnet, torde det icke kunna anses vara främmande för frågan att erinra om tillkomsten af denna skrivelse. Stats-Utskottet framlade vid samma riksdag ett förslag till underdånig skrivelse angående skjutsväsendets ordnande, bygd på hufvudsakligen på de grunder, som sedermera af komiterade och i den Kongl. propositionen upptagits. Detta förslag till skrivelse afslogs i Första Kammaren och återremitterades vid frågans första behandling i Andra Kammaren. Då ärendet återkom från Stats-Utskottet till Andra Kammaren med uppmaning att fatta beslut i frågan, så biföll Kammaren skrivelseförslaget med det tillägg, i anledning af en under öfverläggningen gjord framställning, att för skjutsväsendets reglering enligt angifna grunder skulle till Kongl. Maj:ts disposition ställas ett anslag af 25,000 kronor. Efter den uppfattning i afseende å sådana frågors behandling, som den tiden gjorde sig gällande, men som, enligt hvad bekant är, Andra Kammaren, åtminstone i en viss fråga, sedermera öfvergifvit, blef ärendet föremål för gemensam votering, dervid den samfälda majoriteten utföll till förmån för anslaget och skrivelsen, under det deremot i denna Kammare fyratio ledamöter röstade för och 84 mot skrivelsen. Det är icke för att förringa betydelsen af den Kongl. propositionen, som jag refererar detta förhållande, ty det är ju gifvet att Kongl. Maj:ts regering i allt

fall är oförhindrad att taga initiativ i denna fråga, som med afseende på dess stora vikt alltid måste vara föremål för stor uppmärksamhet. Det är endast för att fästa Kammarens uppmärksamhet derpå att i ärendets föregående behandling ligger ingenting som binder Kammarens handlingsfrihet, då allt hvad Kammaren hittills åtgjort i fråga om ordnandet af skjutsväsendet efter nu angifna grunder gått ut på afslag.

Om jag nu öfvergår till sjelfva saken, så ber jag att få säga, att enligt min åsigt skjutsväsendet och den börda som skjutsens fullgörande ålägger jorden stå i en alldeles exceptionell ställning till alla de öfriga onera, som utgå från jorden, det må nu vara skatter eller ovissa besvär. Det finnes enligt mitt förmenande icke något af dessa ovissa besvär, i afseende å hvilket jordens anspråk på en väsentlig lindring och, så vidt ske kan, en fullständig frigörelse är så befogadt som här. Skjutsen är ett i högsta grad oviss onus, som ursprungligen icke varit afsedt att vara någon börda för jorden — och i vissa orter är detta ännu förhållandet. Man kan icke säga att det intresserar jordbrukarne mer än andra samhällsmedlemmar, och följaktligen gälla i afseende å detta onus icke alla de skäl, som för bibehållande af jordbrukets undantagsställning blifvit i fråga om öfriga onera anförda. Om således enligt min åsigt ett omfattande ordnande af skjutsväsendet är i högsta grad önskvärdt, är det därför dock icke sagdt att jag kan ansluta mig till hvilket sätt som helst för detta ordnande, och det hufvudsakliga skälet, hvarför jag icke kan ansluta mig till det som i Kongl. Maj:ts proposition är föreslaget, är att enligt mitt förmenande derigenom skulle, till undanrödjande af en gammal orättvisa, en ny sådan läggas till grund för ordnandet af detta besvär. Genom den ställning, frågan fått efter Kongl. Maj:ts förslag, skulle nemligen en betydlig del af entreprenadbidragen utgå länsvis, hvarigenom uppkommer en så oerhörd olikhet mellan de särskilda länen, att, om man, såsom jag för min del anser vara rådligt, lemnar komiterades probabilitetskalkyler derhän och lägger till grund 1875 års entreprenadbidrag, kommer ett län att såsom entreprenadbidrag få betala 1 krona 18 öre för bevillningskronan, under det att sex andra län komma att betala belopp, som vexla mellan 30 och 53 öre och i vissa län uti sydliga och vestliga Sverige detta bidrag kommer att inskränka sig till 1, 2 å 4 öre, allt på bevillningskronan. För ett sådant förhållande skulle med någon rättvisa läggas till grund för ordnandet af skjutsen, fordras det att denna skulle vara en länets angelägenhet, och att den samfällighet, hvaraf länet utgöres, skulle i detta onus hafva ett särskildt intresse som vore större än för landet i sin helhet. Det tror jag icke man kan säga, och jag får göra komiterade den rättvisan, att de icke heller egentligen uttalat en sådan åsigt, utan att det varit såsom en bekvämlighetsåtgärd de förordat en särskild andel för länen i entreprenadbidragen. Komiterade hafva nemligen föreställt sig att frågan derigenom skulle bättre ordnas och entreprenadbidragen lättare ställa sig billigare. Jag skall återkomma till denna fråga, men tillåter mig nu säga att man enligt mitt förmenande icke kan utgå från en sådan bekvämlighetsgrund, då skil-

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

naden blifver så enorm, som här är fallet, och hvarigenom hela det nordliga Sverige jemte Stora Kopparbergs och Vermlands län skulle blifva så orhördt mycket mer betungade än öfriga delar af riket, utan att man med någon skynt af rättvisa kan säga, att de beskattningsföremål, som få en hittills okänd pålaga, äro deraf mera intresserade än andra beskattningsföremål.

Man har föreställt sig att skjutsen skulle ordnas bättre och entreprenadbidragen ställa sig billigare derigenom att man intog landstingen såsom medverkande vid deras bestämmande, men jag måste säga att denna föreställning synes mig lindrigast sagdt vara högst oviss. I allmänhet önskar man, då man öfverlemnar en frågas pröfning åt en myndighet, att denna myndighet skall vara opartisk, men detta kan svårligen sägas om landstinget, enär flertalet af dess ledamöter, åtminstone i de flesta länen, tillhör dem, som för närvarande äro skjutsskyldige, och ett antagande af en erbjuden entreprenadavgift kommer att med stor och väsentlig lindring för de skjutsskyldige kasta öfver bördan på andra samhällsklasser, under det att deremot ett afdrag på en sådan avgift kommer att återkasta den på de skjutsskyldige eller på landstingets ledamöter sjelfve och en stor del af deras komitenter. Jag kan icke föreställa mig att i denna uppfattning ligger något misskännande af landstingsmännens egenskaper i öfrigt och betviflar att det i detta fall är lämpligare att åt en intresserad myndighet lemna en pröfningsrätt, än man i allmänhet anser det vara. Det finnes emellertid en annan konsideration, som i förevarande fråga har för denna Kammare en stor betydelse, och det är frågan om den inverkan på landstingets sammansättning, som en sådan ny rättighet kan komma att hafva. Efter mitt förmenande inverkar hvarje uppdrag, som på landstinget ställer ett anspråk af mera arbete, mera omtanke och mera insigt till landstingets förstärkande, hvaremot öfverlemnandet af ett uppdrag, som egentligen gifver makt i en för landstingsmännen sjelfva och deras kommittenter vigtig och djupt ingripande angelägenhet, utan att därför fordra eller ens medgifva något ordnande eller någon ytterligare omtanke, skadar landstinget. Det kan icke leda till annat resultat än att de intressen, som redan äro mäktiga, få en tendens att blifva det i ännu högre grad, och att därför det skydd för minoriteten, som denna Kammare är afsedd att utgöra, kommer att småningom allt mer och mer förminskas.

Af dessa skäl kan jag icke understödja den Kongl. propositionen i den nu föredragna punkten, men jag återupprepar att det är en befallande nödvändighet och en fullkomlig rättvisa och billighet att söka ordna skjutsväsendet, och det ju förr dess hellre, på ett sätt, hvarigenom skjutslagen väsentligen tillgodoses. För min del har jag föreställt mig att det vore rättast att ordna förhållandet på det sätt, att skjutsen får hufvudsakligen vara hvad den bör vara, eller ett statsbestyr. Staten har icke kunnat i eminentare grad erkänna att skjutsen är ett statsbestyr, än då den anlägger jernvägar i vidsträckta delar af landet och understödjer enskilda dylika företag. Om man således låter en betydlig del af entreprenadbidragen, utan hvilka skjutsen icke kan åstadkommas, stanna på staten, men deremot med af-

seende å det förhållande att ostridigt, åtminstone tills vidare, ett intresse hos skjutslagen fordras för att ändamålsenligt ordna ärendet, låter skjutslagen tillhandahålla en mindre del af dessa bidrag, anser jag att man till stor lättnad för skjutslagen skulle kunna på ett tillfredsställande sätt ordna frågan. Jag har tänkt, exempelvis, att fyra femtedelar af entreprenadbidragen skulle kunna betalas af staten och en femtedel stanna på skjutslagen. Man vunne derigenom den väsentliga fördel, att icke olika delar af landet orättvist och utan någon rationel grund blifva särskildt betungade, och om man också mot detta förslag kan invända, att det icke ligger full rättvisa deri, att en del af entreprenadbidragen skulle komma att kvarstanna på de skjutskyldige, tillåter jag mig deremot erinra, att den, som i ett enda drag får en sådan lättnad, som fyra femtedelar af detta besvär, måste erkänna den betydnet, som häri ligger, och icke anse sig hafva skäl att klaga, om för ärendets lämpliga ordnande fordras att en mindre del på honom kvarstannar. Men annorlunda ställer sig detta, om man, på sätt den Kongl. propositionen föreslår, lägger på nya beskattningsföremål en ny och orättvist tyngande börda. Det ligger städse något förhatligt i en sådan orättvisa. Om den gamla orättvisa, hvarom här är fråga, kan man åtminstone säga, att den är föremål för oupphörliga bemödanden att undanrödja densamma, under det man deremot icke kan trösta sig härmed i fråga om en ny orättvisa. Enligt min åsigt skulle den 22 § hafva följande lydelse: "Entreprenadbidrag som, enligt ett i vederbörlig ordning upprättadt kontrakt, bör skjutsentreprenör tillgodokomma, skall gäldas med fyra femtedelar af staten och med en femtedel af skjutslaget eller, i det fall, som i 3 § 3 mom. sägs, af den der omförmälda större skjutssamfällighet". Och anhåller jag vördsamt om afslag på den nu föredragna § af Sammansatta Utskottets betänkande och om proposition på min nu gjorda framställning.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Herr Montgomery Cederhielm: De besvär, som det i den föreliggande Kongl. propositionen är fråga om att lyfta från jordbruket, har ganska gamla anor. Det härstammar nemligen från den gråa forntiden, våldgästningens tid, och leder derifrån sitt ursprung. När det sedermera befans att detta tillstånd icke stod väl tillsammans med ordningen inom ett lagbundet samhälle, bildades lagstiftning för detsamma, och dervid pålades detta onus egentligen den svenska jorden och förändrades sedermera med en klass af jordegare; och den svenska jordbrukaren har på sina starka skuldror burit detta onus liksom detta gamla rike, och han gör det hufvudsakligen ännu samt har fullgjort sin pligt utan att knota, med en ståndaktighet som icke kan förnekas och som länder honom till ovansklig ära.

Då under tidernas lopp andra förhållanden likväl inträffade, då med ökad nationalförmögenhet och samhällets utveckling i öfrigt förändringar så småningom uppkommo i afseende på detta onus, blef hvad som från början endast var full ersättning för ett tjensteåliggande allt mindre och mindre motsvarande den börda, som med detsamma skulle ersättas. Deraf har, ehuru, på det hela, frågan om sättet

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

för besvärets utgörande undergått ganska liten förändring under den långa tid den varit sålunda ordnad, likväl på senare tider uppstått en önskan, uttryckt i en mängd motioner och i flera Riksdagars beslut, att någon förändring måtte göras, hvarigenom detta hårda besvär skulle kunna lyftas från jordbruket.

När det då blef fråga om huru detta skulle tillgå, har det väsentligen funnits två ytterliga meningar och deremellan en mängd medelförslag. Ytterligheten å ena sidan har varit att man sagt att ingenting skulle i frågan göras, utan den skulle vara som den är, och dervid har man kommit in på den gamla välkända deduktionen, att man köpt ett hemman med vissa onera, hvilka ingått i köpeskillingen, att någon present ej bör ifrågakomma, etc., hvilket tal är väl bekant och därför icke behöfver af mig upprepas. Denna deduktion har i afseende särskildt å skjutsbesväret det fel att den är alldeles falsk, ty det är här icke samma förhållande som med grundskatterna. Då jag köpt ett hemman med grundskatt, så är och förblifver förhållandet oförändradt och alltid samma utgift; men icke så då frågan är om skjutsbesväret. Det finnes nemligen en mängd hemman som för närvarande icke äro indelta till skjuts, men som kunna blifva det när som helst, till följd hvaraf den som köper ett dylikt hemman, under antagande att han skall slippa från utgörandet af detta onus, en vacker dag öfverraskas af att blifva indelad till skjuts, hvarjemte skjutslagen kunnat förändras och betydliga olägenheter och förhöjda afgifter uppstå. Det gamla resonnementet, att det är alldeles onödigt att taga bort detta besvär därför att det ingått i köpeskillingen, kan således icke här finna användning; också tror jag att anhängarne af den åsigten, att ingenting kan eller bör göras, minskas dagligen.

Jag kommer nu till den andra ytterligheten i frågan, och den är, att staten skulle öfvertaga hela detta onus. Jag får säga att jag alltid hyst och ännu i denna stund hyser denna åsigt, men då jag uttalat densamma hafva mina ord ofta, jag kan säga nästan alltid, mötts med motvilja, och mitt påstående ansetts orimligt. Jag skall därför be att med en annans ord få säga hvad jag tänker i afseende å detta förhållande, och dessa ord tillhöra en Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Konungens Befallningshafvande i Östergötlands län säger nemligen: "Då Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande nu går att afgifva det genom Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium infortrade underdåniga yttrande öfver det af särskildt i nåder förordnade komiterade afgifna betänkande angående skjutsväsendets ordnande jemte förslag till ny stadga angående skjutsväsendet, anser sig Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fortfarande, med afseende å frågan om resandes befordrande med skjuts i allmänhet, böra vidhålla sin förut uttalade åsigt om lämpligheten af att, derest skjutsbestyret skall till den vidd, som nu blifvit ifrågasatt, flyttas från jorden och de samhällsmedlemmar, hvilka såsom innehafvare af skjutsskyldiga hemman nu äro därför ansvarige, detsamma öfvertages af staten ensam och likasom i de flesta andra Europas länder besörjes genom postverket. Genom ett sådant ordnande blefve nemligen icke allenast den börda, omsorgen om resandes fortskaffande alltid kommer att medföra, men

som i det ordnade samhällets eget intresse icke kan undvikas, både att jemnast fördelas och så väl derigenom som i följd deraf att de öfverskott, som genom större trafik i de mera befolkade delarne af landet erhöles, då komme att i sin mån godtgöra bristerna på andra håll, blifva minst tryckande, utom det att derigenom undvekes alla de olägenheter och stora svårigheter, som ovilkorligen måste uppkomma af det nu gjorda förslaget om skjutslegans olika bestämmande icke allenast för hvarje län utan för olika delar af samma län och af den invecklade behandling, som föreslagits för entreprenadbidragens bestämmande och fördelning.“ Jag har alltid hyst denna åsigt, ehuru jag icke reserverat mig mot komiterades betänkande af det skäl, att jag har motvilja mot reservationer, då man har tillfälle att muntligt uttala sin åsigt. Jag gör icke heller något yrkande i detta syfte, eller att skjutsningsbestyret skulle helt och hållet öfvertagas af staten. Jag afstår derifrån emedan jag vet hvilket motstånd ett sådant förslag ännu möter, men jag har velat få min åsigt uttryckt i protokollet och få uttala mitt dixi och salvavi, och sedan jag det gjort, gifver jag mig in på komiterades förslag.

Komiterade hafva mellan dessa ytterligheter velat anslå en medelväg genom att säga, att staten skulle till en del bidraga till tungans afhjelpande och en annan del utgöras på annat sätt. Om vi då uppställa frågan, hvilket detta andra sätt för utgörande af ifrågavarande besvär skulle vara, erbjuda sig tre olika utvägar. Den ena att skjutslagen skulle lemna denna fyllnad, den andra att den skulle fördelas lika på alla rikets invånare efter bevillingen, och den tredje, som af komiterade föreslagits, att den skulle utgöras länsvis. Om jag nu går till första förslaget, eller att skjutslagen skulle utgöra en del af dessa bidrag, enligt den förste talarens förslag en femtedel deraf, under det staten skulle tillskjuta fyra femtedelar, så möter dervid för det första, att ändamålet dermed, eller att jorden skulle befrias från detta onus, icke alls kommer att vinnas genom detta förslag, ty denna femtedel komme att hvilat på precis samma hemman, som förut utgjort skjutsen. Jag har icke hört den föregående talaren yttra sig härom och jag vet icke riktigt huru hans förslag bör förstås, om meningen varit att härmed afse skjutslagen såsom de nu äro eller sådana de kunna blifva. Vi skola påminna oss att, enligt hvad komiterades betänkande gifver vid handen, finnas i denna stund hemman som icke äro indelta till skjuts, men som deremot äro skjutsskyldiga, och detta till ett antal af 22,512 stycken. Om nu en femtedel tages af skjutslagen, skall det då endast vara de gamla skjutslagen som hafva att utgöra denna femtedel? Skola åter, såsom det synes vara rättvisare, alla skjutsskyldiga hemman deltaga deri, måste en ny indelning af skjutslagen ske, med ty åtföljande svårigheter, på det att åtminstone alla skjutsskyldiga hemman måtte få taga sin del i detta onus, hvarigenom således skulle uppstå ett förhållande, hvilket man, så vidt jag vet, icke vid förslaget uppgörande tänkt sig. En annan svårighet blifver naturligtvis, att en stor olikhet kommer att uppstå skjutslagen emellan, i det att uti vissa skjutslag denna utgift skall blifva ringa eller kanske ingen, men deremot i andra mycket stor, och således den

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

orättvisa som man försökt att utjemna i alla fall komme att fortfara. Huru man tänkt sig att detta skall fördelas på skjutslagen och huru man dervidlag skall kunna uppnå någon rättvisa, vet jag icke och jag vill endast i förbigående framhålla det stora missnöje, som skulle uppstå genom att på engång, om så är meningen, indela till skjutslag dessa 22,000 hemman, som förut icke deltagit i skjutsen. Är åter detta icke meningen, blifver det ovilkorligen en orättvisa, hvartill kommer att hufvudändamålet med denna reform, eller att befria en viss klass jordegare från detta onus, icke skall uppnås, utan denna klass fortfarande komma att bestrida kostnaden för skjutsen.

Det andra sättet för åstadkommande af en medelväg var, att detta onus skulle fördelas lika i förhållande till bevillningen på rikets samtliga invånare. Detta skulle naturligtvis medföra, att icke det ringaste intresse kunde på någon ort finnas att söka nedbringa priset på entreprenaden. Man kan nemligen icke begära att en person i Malmö, som får betala lika mycket som en person i Norrbottens län, skall kunna hafva något skäl eller att för honom förefinnes någon möjlighet att deltaga i försöket att nedbringa entreprenadbidraget t. ex. i Werm-land, hvadan jag tror att detta förslag icke är möjligt att genomföra.

Återstår således det tredje förslaget, som åsyftar att ordna denna angelägenhet länsvis. Men då jag nämner detta komiteeförslag, är det alldeles nödvändigt att i minnet återföra hela kedjan af komiterades bevisning, ty det kan icke talas om huruvida landstingen skola deltaga i dessa bidrag eller icke, utan att man gjort upp för sig bevisningens hela grund. Den första grunden har varit, att den resande bör sjelf betala skjutsens värde. Detta antogs såsom grundsats riktigt, men kunde icke vid tillämpningen utan modifikation föreslås, emedan det skulle medföra för stora svårigheter vid samfärdselns ordnande äfvensom åtskilliga andra olägenheter, som icke behöfva här närmare omnämnas. Detta skulle nu afhjelpas på det sätt, att staten trädde emellan och vid detta statsbestyr, som det enligt mitt förmenande är, åtog sig en förbindelse för att mildra det stränga i denna grundsats. Här har man således den andra faktorn, som är staten, hvilken åtagit sig en kostnad för att bringa saken till rätta. När jag nu förut kommit till den slutsats, att någon annan utväg för närvarande icke finnes än att ordna frågan länsvis, följer väl deraf tydligt att, när det var fråga om att lägga en börda på länets invånare, ingen kunde vara dertill närmare att derom besluta än landstinget, som är länets representation. Man har här talat om landstingets befogenhet och huruvida det skulle vara lämpligt att öfverlåta den bestämmande rätten till landstinget, men för min del hyser jag ingen betänklighet i det fallet. De allra flesta af oss äro eller hafva åtminstone varit landstingsmän, och böra således i likhet med mig vara öfvertygade att det icke finnes den ringaste anledning till antagande, att det skulle kunna uppstå någon öfverenskommelse mellan entreprenörerna och landstingsmännen för att förskaffa de förre någon fördel. Skulle det finnas någon betänklighet mot landstingets inblandning i denna fråga, är den af en alldeles motsatt art. Det är nemligen icke otänkbart att landstinget, för att minska bidraget af landstingets ledamöter eller länets invånare,

icke skulle vilja ingå på de fordrade entreprenadbidragen eller sätta dessa så lågt, att några entreprenader icke kunna åstadkommas, utan de gamla skjutslagen blefve nödgade att sjelfva skjutsa.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Detta skulle man möjligen kunna tänka sig, ehuru jag icke tror det, och att föreställa sig att hela landstinget skulle bestå hufvudsakligen af personer, som skulle söka att befordra skjutsentreprenörernas intresse på bekostnad af länets öfrige invånare, är en sådan öfverdrift att den icke behöfver bemötas. Jag tror således att, om man anser att grunden för bidrag till detta onus bör vara länens delta-gande deri, måste man hafva landstingen med såsom bestämmande myndighet. Detta hafva också komiterade tänkt sig. Då sedermera vid utförandet häraf det blef fråga om att bestämma denna beskattning efter II artikeln bevillningsförordningen, hafva komiterade föreslagit att jordbruksfastighet skulle bidraga dubbelt mot annan fastighet, så länge den nuvarande olikheten i bevillningen existerar. Detta är helt enkelt det sätt, hvarpå man tänkt sig möjligheten af att från jordbruket lyfta detta onus och fördela det på alla samhällsmedlemmar. Man säger, härigenom göres en stor orättvisa mot vissa orter. Ja, man kan icke neka till att detta onus kommer att drabba hårdare på vissa håll, än på andra, men männe förhållandet icke är så äfven nu? I denna stund borde väl hvarje skjutsskyldigt hemman vara någorlunda lika betungadt, men så är, enligt hvad komiterade tydligt ådagalagt, ingalunda förhållandet. Så t. ex. finnas enligt komiterades beräkning på ett ställe i Wermland skjutsskyldiga hemman som betala 3,200 kronor af hvarje helt hemman i skjutslaget, då deremot i samma provins finnas hemman som icke betala mer än 5 kronor. På samma sätt finnas i Skaraborgs län hemman som betala 300 kronor för hvarje helt hemman inom skjutslaget, men deremot andra som betala endast 4 kronor. Dessa jemförelser mellan hemman inom samma län kunna göras af hvem som vill, och materialier härför återfinnas i bilagan till komiterades betänkande. Den orättvisa som genom det föreliggande förslaget skulle uppstå, huru högt man än sätter densamma är, jag vågar påstå det, väsentligen mindre än den som förefinnes och som kan uppstå genom den förändrade indelning till skjuts, hvilken när som helst kan ifrågakomma. Vid reglerandet af en fråga sådan som denna måste det alltid vara förenadt med stor svårighet att få en gemensam lag i ett land med så stor utsträckning som Sverige och der förhållandena äro så väsentligen olika norr och söder om Dalelven. För alla provinser söder om Dalelven, undantagandes Wermland, vågar jag påstå att Kongl. Maj:ts förslag icke kommer att medföra någon svårighet eller några utgifter att tala om. Såvidt jag kan minnas, har af dessa län Westmanland den högsta afgiften, nemligen 11 öre på bevillningskronan, hvaremot det finnes län som hafva mycket låg afgift, såsom t. ex. Göteborgs och Bohus län med icke fullt 2 öre på bevillningskronan, äfvensom Gotland med ungefär lika ringa afgift. Om jag icke minnes alldeles orätt, så betalade jag, på den tid jag hade egendom i Westmanland, 15 öre på bevillningskronan i landstingsskatt. I denna provins var landstingsskatten således större än hvad det här ifrågasatta onus skulle komma att medföra. Härefter

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

komma vi till de norrländska provinserna. Det är egentligen för deras skull som det stora statsbidraget skulle komma i fråga, och såsom af beräkningarna synes äro stora uppoffringar gjorda för dem. Att dessa provinser i sin helhet få en betydlig eftergift i kostnaden för skjutsväsendet är alldeles obestridligt, men i afseende härå säger man att denna eftergift hufvudsakligen träffar jordbruket, men att andra beskattningsföremål i stället få betala densamma. Det kan icke hjälpas att vid en så omfattande reglering icke alla kunna få samma förmåner, och jag tror att statsverket genom Kongl. Maj:ts proposition gjort så stora uppoffringar för norra Sverige, att denna del af riket borde med tacksamhet emottaga hvad som erbjudes densamma. Till det förslag, som nu från Sammansatta Utskottet blifvit gjort och hvilket hufvudsakligen öfverensstämmer med innehållet af Kongl. Maj:ts proposition samt af komiterades förslag, har man kommit genom enig samverkan af alla som deltagit i arbetet. Jag vågar säga, att hvar och en uppgifvit någon af de älsklingsidéer som han hyst i något visst afseende af förslaget, och man har gjort det för att genom enig samverkan kunna åstadkomma ett helt och för att kunna framlägga ett förslag, som hade någon utsigt att vinna Riksdagens bifall. Det förslag, som nu är framlagdt, öfverensstämmer i alla väsentliga delar med hvad Riksdagen sjelf begärt, och då jag nu anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den nu föredragna 22 §, är det under förhoppning att den ärade Kammaren vill i denna fråga skänka mig sitt understöd.

Herr Odelberg: Jag beklagar, att jag icke kan med min röst lemna bifall hvarken till Kongl. Maj:ts proposition och det af densamma föranledda utlåtandet af det Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet, eller till det förslag, som af den förste ärade talaren blifvit framställt. Enligt min åsigt är det nemligen icke rättvist att, då en viss samhällsklass eller, rättare sagdt, innehafvarne af en på visst sätt qualificerad jord inom vårt land enligt lag och författningar sedan sekler tillbaka haft ett samhällsäliggande, med ens befria dem, vare sig till större eller mindre del, från detta onus och i stället lägga det på andra samhällsklasser. Den förste talaren har redan antydt, hur pass ojemn den fördelning af utgifterna för skjutsentreprenad skulle blifva, som skulle komma att drabba de öfriga beskattningsföremål vid tillämpning af det af Utskottet tillstyrkta förslaget. Han sade nemligen, att, under det att denna utgift på ett håll skulle belöpa sig till 1 krona 18 öre på bevillningskronan, så skulle den på ett annat håll icke uppgå till fullt 2 öre. Jag instämmer med honom deruti, att en sådan fördelning är orättvis, men jag vill på samma gång fästa uppmärksamheten derpå, att, enligt det af honom framställda förslaget, fördelningen af skjutstungan icke blefve mera rättvis; ty om staten bidrager med $\frac{4}{5}$ af entreprenadafgifterna, och skjutslaget med återstoden eller $\frac{1}{5}$, så inträffar det, så vida nemligen de nuvarande entreprenadafgifterna läggas till grund för beräkningen, att i en del af riket de skjutsskyldige komma att betala några öre per hemman, då de deremot i Norrland vid en gäst-

gifvaregård skulle få betala öfver 600 kronor per hemman. Ytterligare ett skäl, hvarföre jag ej kan godkänna någotdera af de ifrågasvarande förslagen, är att så väl det ena som andra skulle, om det blefve lag, i väsentlig mån komma att öka statsutgifterna.

Jag vill visst icke bestrida, att skjutsskyldigheten i forna tider varit mycket betungande, ja ett svårt onus. De, som lefvat någon längre tid, påminna sig nog ryktesvis hafva hört, huru skjutsskyldigheten utkräfdes i början af detta sekel, och man har sedermera under tidernas lopp upplefvat åtskilliga fula historier om gästgifveriernas hållstugor. Fordom giltiga skäl till klagomål hafva emellertid nu mera upphört, och någon *rättvis* klagan öfver skjutsningstungan bör nu icke finnas på andra håll än i de nordliga länen. I dessa orter, der samfärdseln på senare tider ökats i följd af skogsafverkning och skogsaffärer, der befolkningen är fåtalig, der afstånden mellan boplatserna äro stora, och der prisen på mans- och hästdagsverken äro ofantligt mycket högre än i andra delar af riket, der kan skjutsningsskyldigheten verkligen kännas tung, och der bör derför, enligt min tanke, staten verksamt mellankomma för att lindra den stora tunga, som i detta afseende vidlåder jorden. Men helt annat är förlandet i rikets mellersta och sydliga delar.

Om vi rådfråga komiterades betänkande, som — jag medgifver det — i många hänseenden är särdeles fullständigt och upplysande. så skola vi finna, att skjutsen under de sista 20 åren minskats så, att, då under år 1855 från samtliga gästgifverierna i de 18 sydligare länen utgingo 1,138,267 skjutshästar, så utgingo från samtliga gästgifverierna inom samma 18 län år 1875 — således 20 år derefter — icke mera än 338,576 hästar, d. v. s. skjutsen har under det sistnämnda året kräft blott $\frac{1}{3}$ af det antal hästar, som för 20 år sedan fordrades. Under sådana förhållanden kan man icke säga, att skjutsningstungan blifvit ökad genom en ökad trafik, och det är också naturligt att, då staten och enskilda bolag byggt jernvägar i många riktningar, skjutsen derigenom skall minskas. Ett väsentligt skäl dertill torde man också böra söka i den omständigheten, att skjutslegan blifvit mycket förhöjd, och säkert är att, om skjutslegan ytterligare höjes, skjutsen kommer att än vidare minskas och entreprenad derigenom omöjliggöras.

I vissa delar af landet har man icke förspört några klagomål; jag vet det af egen erfarenhet från det län, jag tillhör. Då landstinget derstädes öfverlade om yttrande med anledning af Riksdagens beslut år 1875, så hördes dervid ingen klagan från de skjutsskyldige, men mycket bittert klagade ett par af landstingets ledamöter, som innehade hemman, hvilka voro indelade till gästgifvarehållning.

I Upsala län, upplyser Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, förspordes vid landstingets behandling af samma fråga alls icke någon klagan öfver skjutsningsbesväret. Man ser således, att i de län, der skjutsningsbestyret blifvit med någon omsorg fördeladt på de skjutsskyldige, man icke haft skäl att beklaga sig deröfver. Så är emellertid i många andra delar af landet icke förhållandet med denna fördelning, och de klagomål, man numera får höra öfver skjutsningstungan i de sydligare

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

delarne af riket, tillskrifver jag icke skjutsen i och för sig utan den högst ojemna fördelning, som der ännu finnes för utgörande af denna skyldighet.

Det finnes, såsom nyss blifvit upplyst af en föregående talare, icke mindre än 22,000 skjutsskyldiga hemman, som icke utgöra någon skjuts. Jag vill hemställa, om icke skjutsningstungan skulle för de öfriga skjutsskyldiga hemmanen högst betydligt lättas, om äfven dessa 22,000 hemman i sin mån finge bidraga till det ifrågavarande besvärets utgörande, och jag skall strax visa, hvilken obetydlighet detta besvär i själfva verket blefve, om en sådan fördelning egde rum.

För närvarande finnas t. ex. i Södermanland 2,434 skjutsskyldiga hemman, af hvilka 1,382 icke deltaga i skjutsen; det finnes på Gotland 1,523 skjutsskyldiga hemman, af hvilka endast 118 i skjutsen deltaga, och i Elfborgs län 3,509 skjutsskyldiga hemman, hvaraf 2,551 icke i det ifrågavarande besväret deltaga. På detta sätt blifver skjutsen för dem, som utgöra den, betungande på somliga ställen. Det är blott *ett enda* län, der skjutsningsbestyret är riktigt fördeladt eller åtminstone *uppdeladt* på alla de hemman, som äro skjutsskyldiga, och detta är Stockholms län, der det blott finnes $1\frac{3}{4}$ hemman, som icke är till skjuts indeladt. Äfven i Upsala, Örebro, Vestmanlands och Vester-Norrlands län äro orättvisorna i detta afseende obetydliga.

Denna uraktlåtenhet att ålägga de skjutsskyldige att samtliga deltaga i besväret — en skyldighet som jag tror åligger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande — är det som åstadkommit denna bittra klagan, som tid efter annan från åtskilliga håll försports, hvartill också torde få läggas, att de få hemman, som äro indelade till skjuts, äro det på ett sätt, som de icke gerna kunna vara nöjda med. Jag vill åberopa ett par exempel, som jag tagit ur komiterades betänkande. Så t. ex. är i Upsala län skjutsen i det närmaste uppdelad på alla de skjutsskyldiga hemmanen, men den är icke därför riktigt fördelad: från en gästgifvaregård med 189 hemman i skjutslaget utgingo år 1875 83 hästar; från en annan gästgifvaregård i samma län, med ett antal af 120 hemman i skjutslaget utgingo nämnda år 53 hästar. Detta var sålunda, såsom Herrarne finna, en ganska obetydlig skjuts för skjutslagen. Från en gästgifvaregård i Halland med 91 hemman i skjutslaget hade samma år utgått blott 18 hästar; om skjutsen skulle utgöras in natura, skulle således inom det skjutslaget på hvart hemman komma den obetydligheten, att en gång hvart 5:te år utgöra skjuts med en häst. I Örebro län vid Glanshammars gästgifvaregård skjutsade man från ett skjutslag af 160 hemman med blott 76 hästar under nämnda år.

Ett motsatt förhållande vill jag åberopa från Södermanlands län och Flens gästgifvaregård, hvarest från ett skjutslag af blott $6\frac{3}{4}$ hemman utgått på ett år icke mindre än 1,948 hästar. Det är ganska naturligt, att der skjutslaget är så litet, blifver skjutsentreprenaden ofantligt hög, och att man då klagar är icke underligt, utan det förefaller mig som om klagomål under sådana förhållanden tvärtom vore fullt berättigade.

Äfven på andra ställen äro entreprenadbeloppen ofantligt höga i

förhållande till antalet erforderliga hästar, men variera på samma gång betydligt. Så t. ex. i Jönköpings län varierar entreprenadkostnaden mellan högst 120 och lägst 4 kronor för hvarje hemman i skjutslaget; och vid en gästgivaregård i samma län är entreprenadkostnaden för hvarje häst, som på året gått ut, 90 kronor. Der en sådan ojämnhet förefinnes, är det icke underligt att klagomål uppstå, men sådant borde efter min åsigt lätt kunna afhjelpas. I Kristianstads län varierar entreprenadkostnaden mellan högst 175 och lägst 4 kronor; i Hallands län mellan högst 120 kronor och lägst 2 kronor 60 öre, allt per hemman; och vid en gästgivaregård i samma län kostar entreprenaden öfver 40 kronor för hvarje häst, som under året utgått. Skaraborgs län är dock det län, som lemnar det mest slående bevis på fördelningens ojämnhet: der finnes nemligen en gästgivaregård, som har ett skjutslag af blott ett halft hemman. Af det skjutslaget hafva i entreprenadbidrag utgått 150 kronor, och det har haft ett statsanslag af 25 kronor, men från den gästgivaregården har under år 1875 *icke någon* häst utgått.

I Örebro län äro afgifterna också ojemnt fördelade, ty den högsta afgiften är der 200 kronor och den lägsta 2 kronor 25 öre per hemman.

Jag skall nu visa, att skjutsskyldigheten i de mellersta och södra länen i riket väl icke skulle medföra särdeles stor tunga, om en fördelning skedde på *alla* de skjutsskyldige. Det är på grund af komiterades betänkande, som jag uppgjort en beräkning, huru stort belopp skulle komma på hvarje skjutsskyldigt hemman, om de år 1875 utgångna entreprenadafgifterna varit på *alla* de ifrågavarande hemmanen jemnt fördelade. Jag har naturligen icke i räkningen tagit med sådana hemman, som utgöra skjuts in natura.

I Stockholms län skulle kostnaden blifva: 6,2 kronor; i Upsala län 3,2 kronor; i Södermanlands län 3,5 kronor; i Östergötlands län 5,1 kronor; i Jönköpings län 4,5 kronor; i Kronobergs län 2,6 kronor; i Kalmar län 2,4 kronor; på Gotland en ren obetydlighet eller kronor 0,30; i Blekinge län 2 kronor; i Kristianstads län 6,2 kronor; i Malmöhus län 8,3 kronor; i Halland 1,8 kronor. I Göteborgs län är det blott 2 gästgivaregårdar, som åtnjuta någon ersättning för att de utgöra skjuts, och i Elfsborgs län finnas många gästgivaregårdar, der entreprenad icke är införd, men öfver hälften hafva dock entreprenad och de allra flesta hafva entreprenad utan att någon afgift till dem därför betalas. I Skaraborgs län skulle kostnaden blifva kronor 5,2; i Örebro län 16,8 och slutligen i Westmanlands län 9,2.

Den föregående ärade talaren yttrade, att han trodde, att deras antal, som ingenting vilja göra i denna fråga, småningom allt mer och mer minskas. Jag ber att icke blifva räknad till deras antal, ty jag vill att *mycket* skall göras, men det skall göras på ett helt annat sätt än som nu är föreslaget; och det sättet tror jag mig nu hafva uttryckt genom att säga, att alla de, som äro skjutsskyldige, borde på sig få denna tunga jemnt fördelad, och den tungan skulle genom en sådan fördelning blifva så obetydlig, att några befogade klagomål deröfver icke borde kunna ifrågakomma.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Forändring
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Den förre ärade talaren behagade såsom stöd för sin åsigt åberopa ett yttrande af en Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Då jag, bland andra skäl för afslag, anfört att, om det föreliggande förslaget blefve lag, deraf skulle härflyta en betydligt ökad kostnad för staten, vill jag, till stöd för så väl denna som för andra mina åsikter i detta ämne, äfven åberopa yttranden af vissa Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, bland hvilka ganska få tillstyrkt obetingadt bifall till de åtgärder, som föreslagits uti Riksdagens år 1875 aflåtna underdåniga skrifvelse.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Upsala län har, »såsom en omständighet af synnerlig betydelse fäst uppmärksamheten derpå, att landstinget, som torde få anses såsom en tillförlitlig representation af de skjutsningsskyldige inom länet, icke med något intresse omfattat Riksdagens förslag». Vidare säges här: »landstinget hade i fråga om förslaget yttrat sig afböjande, utan annan anmärkning mot nuvarande anordning af skjutsväsendet, än att ojemnheter inom länets särskilda delar deraf föranleddes». Detta är just hvad jag redan påpekat. Sedan fortsattes: »den omständighet åter, som för Riksdagen syntes vara hufvudsak, nämligen att skjutsningsbesväret vore en svår och orättvis börda för den skattdragande jordbrukaren till enskilda resandes fördel, hade landstinget ej ens vidrört». »Då härtill komme, att landstinget betonat den mening, att samfärdselns befrämjande borde vara hela rikets gemensamma angelägenhet, torde vara klart, att skjutsningsbesväret af de skjutskyldige inom länet sjelfve i allmänhet icke ansåges synnerligen betungande, att för den skull en förändrad reglering af skjutsväsendet, på hvilken grund det vara måtte, åtminstone ej med någon ifver inom Upsala län åstundades, samt framför allt att man afgjort mera fruktade den landstingsskatt, som, enligt Riksdagens förslag, kunde påkallas till godtgörelse åt skjutsentreprenörer, än man värderade en aflyftning af skjutsningsbesväret från jordegendomen». »Att skjutsningstungan inom Upsala län icke vore tryckande, bestyrktes deraf, att vid nu gällande entreprenader skjutslagens bidrag till entreprenörerna ingenstädes uppgått så högt, att något skjutslag kunnat berättigas till någon ersättning derför af statsmedel». »På grund af det sålunda anförda har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uttalat den mening, att omreglering af skjutsväsendet, enligt de grunder Riksdagen föreslagit, icke ens för de skjutsningsskyldige inom Upsala län skulle medföra beaktansvärda fördelar, hvaremot derigenom säkerligen skulle föranledas en ny, möjligen ganska motbudande tunga för länets öfriga skattdragande invånare, äfvensom för landstinget åtskilligt ovälkommet och må hända temligen brydsamt arbete.»

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings län säger: »i alla händelser ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att legobeloppets bestämmande af landstingen eller markegångsdeputerade icke vore lämpligt, emedan länskommunerna, enligt Riksdagens förslag, skulle erhålla ett särskildt intresse af att legan sattes till ett högt belopp».

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kronobergs län uttalar sig temligen oförbehållsamt om denna sak, då han säger: »resultatet af

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

en sådan reglering af skjutsväsendet, som Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse föreslagit, skulle således blifva, att man i den lofvärda afsigten att hindra det onus, som skjutsningsskyldigheten nu lagligen tillskyndade vissa innehafvare af jordbruksfastighet, skulle ställa så till, att dessa skjutsskyldige genom att sjelfve öfvertaga skjutsentreprenader mot särdeles höga ersättningsbelopp skulle kunna förvandla sitt nuvarande dem lagligen åliggande onus till en ganska gifvande inkomstkälla, under det att de detta skjutsningsbesvär ej underkastade beskattningsföremålen, inkomst af kapital eller arbete samt annan fastighet än jordbruksfastighet, skulle komma att betala dubbelt eller nära dubbelt högre beskattning för skjutsentreprenadtillskottet, än som komme att drabba sistnämnda slag af fastigheter». »Ett slikt sätt att lösa den så mycket afhandlade skjutsfrågan vore väl ej det rätta; och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande såge sig således föranlåten att hemställa, att hvad Riksdagen i förberörda hänseenden föreslagit icke måtte vinna nådigt bifall».

Jag skulle kunna citera ännu flera yttranden i samma riktning, men jag vill icke trötta dermed, utan slutar med att yrka afslag å så väl Utskottets betänkande som å Kongl. Maj:ts proposition.

Friheire Klinckowström: Jag kan icke annat än med största tacksamhet mottaga det förslag till aflyftande af skjutsbesväret från den skattdragande jorden, som af Kongl. Maj:t blifvit framlagdt till Riksdagens afgörande. Jag tror, att derigenom en rättvisa är skedd åt skattskyldige jordegare, hvarpå de under århundraden förgäfvets väntat och hvartil de varit berättigade. Den stora orättvisa, som hvilat på denna jord, har kanske icke varit känd af flertalet utaf de personer, hvilka likväl i sista hand skola bestämma rörande densamma afskaffande, eller icke blifvit nogsamt beaktad. Jag vill icke med något längre anförande ingå i detaljerna af denna skjutsväsendets plågohistoria, men likvisst måste jag fästa Herrarnes uppmärksamhet på några få fakta — obestriddiga som de äro — hvilka enligt mitt förmenande tillräckligt ådagalägga nödvändigheten af att åstadkomma något till det bättre.

Om vi se på de afgifter, som trycka de särskilda i skjutslag indelade hemmanen i landet, så finna vi sådana orimliga förhållanden som att, då i Upsala län ett hemman betalar i entreprenadbidrag endast 57 öre, så finnes i Gefleborgs län ett hemman som för samma bidrag får betala 3,360 kronor, och då t. ex. i Skaraborgs län ett hemman erlägger endast en krona i dylikt bidrag, så får deremot ett hemman i Vermlands län betala 3,200 kronor. Endast dessa siffror synas mig tillräckligt tala för nödvändigheten af att åstadkomma en förändring. Om man nu säger, att dessa minima och maxima äro ytterligheter, som icke vid betraktande af hela den skattskyldiga jorden få tilläggas någon betydelse i afseende å frågan i dess helhet, så måste man likväl medgifva, att om man tager medelkostnaden för entreprenadbidrag för de dertill skattskyldige i de olika länen, så böra dessa siffror ovilkorligen vara talande, och hvad säga väl dessa siffror? Jo, att i Göteborgs och Bohus län lemna ett hemman i medeltal 2

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

kronor 39 öre, under det att i Jemtlands län i medeltal för ett hemman utgå 159 kronor. När man dertill lägger att af Sveriges 69,424 hemman 12,845 äro *lagligen* befriade från detta besvär, men att af de hemman, som äro underkastade detsamma och hvilkas antal således utgör 56,580, är det 22,512, som alldeles ingenting betala i och för detta besvär, hvilket de äro lagligen skyldiga att utgöra. Det har förvånat mig i högsta grad, att icke framfarna regeringar liksom den närvarande, med sina underordnade myndigheter i orterna, sökt att göra något för att afskaffa en sådan tryckande börda, ty om vi dela den penningesumma, som enligt 1875 års redogörelse utgår för entreprenadbidrag i landet, eller 858,900 kronor, med antalet af de hemman som borde vara underkastade att dela denna börda, nemligen 56,580, så skall den kostnad, som då faller på hvarje hemman, blifva 15 kronor 18 öre, i stället för att nu kostnaden i hela riket faller med 28 kronor på hvarje af de 30,840 hemman, gästgifverierna här icke inräknade, som ensamt uppbära denna börda. Vi se således deraf, att de 22,512 hemman, som ingenting göra till skjutsskyldighetens fullgörande, i sjelfva verket ega en olaglig vinst af 341,672 kronor om året, som de till skjutslag effektivt indelade hemmanen emot all lag och författningar nu nödgas utgöra. Detta kan icke fortsättas, ty en gång upplysta om en sådan olaglighet, skola egarne af dessa till skjuts indelade hemman, såsom närmaste följd af ett förkastande utaf detta Kongl. Maj:ts förslag, hos Kongl. Maj:t petitionera, att bördan måtte utjemnas på samtliga skjutsskyldiga 56,580 hemman, och jag förmodar att Kongl. Maj:t icke kan annat än gifva rätt åt en sådan rimlig begäran och således ålägga dessa 22,512 hemman, som hittills varit befriade från deltagande uti entreprenadbidrag, att utgöra sådant, hvarigenom skjutsbördan åtminstone något skulle komma att utjemnas.

Att här uppdraga en skildring af de lidanden, som med skjutsinrättningens förläggande på hemmanen under seklers lopp varit förenade, det tillåter hvarken tiden eller rummet. De resande hafva i synnerhet under forna tider med en sällspord virtuositet plågat de skjutandes hästar och icke gifvit någon ersättning om de förderfvat dem, utan blott för den händelse att hästarna störtat, och beklagligt är att Konungarne i forna tider föregått sina trogna undersåter med godt exempel härutinnan. Jag skall blott i förbigående bedja att få berätta en anekdot från Gustaf III:s tid, hvilken blifvit mig meddelad af framlidne Hans Excellens Herr Grefve Gustaf Löwenhjelm: Såsom känt är brukade denne konung ofta resa mellan Gripsholm och Stockholm, och när han då hade undseende med de skjutsande, så kördes med en hastighet af $\frac{3}{4}$ timme på milen, men då konungen hade brådtom, och det hade han oftast, så kördes det med en fart af $\frac{1}{2}$ timme på milen. Konungens vagn eskorterades då af lätta dragoner. En gång, då konungen kom så ilande fram "*ventre à terre*" och man kom fram på borggården, störtade en skjutshäst. Vid det buller, som med anledning deraf uppkom, frågade konungen Grefve Löwenhjelm, som kommenderade eskorten, hvad som var på färde, och denne svarade då: "ingenting annat än att en skjutskamp som dog

vid Hornstull icke fått tid att störta förrän nu här, så fort har Eders Maj:t låtit sig köra". För svaret fick Grefve Löwenhjelm åtta dagars arrest.

Jag beklagar att här i betänkandet förekommer en del punkter, hvars afgörande alldeles icke tillhör Riksdagens befogenhet, nemligen bestämmelser som röra gästgifvare, gästrum, dagbok m. m., om hvilka bestämmelser det tillkommer Kongl. Maj:t ensam att på administrativ väg besluta, och det är så mycket mer att beklaga, att dessa bestämmelser influtit här och blifvit framlagda till Riksdagens öfverläggning och beslut, som detta gifvit lastarenom rum att fasthänga sig dervid, för att yrka afslag på de delar af förslaget, hvaröfver det tillkommer Riksdagen att besluta. Hvad innebär nu detta förslag, som här föreligger? Jo, i sin högsta enkelhet att skjutsningsbördan aflyftes från den skattdragande jorden och att de resande skola betala sin skjuts efter det värde, som i hvarje landsort är det rigtiga och gällande, ehuru dock långt ifrån hela kostnaden för denna anordning, hvarigenom deras bekvämlighet och fortkomst i väsentlig grad befordras.

Man har beklagat sig öfver de resandes eftersättande genom detta förslag. Jag tror dock att de Herrar, som åtagit sig att vara målsmän för de resande, hafva ganska illa gjort, ty de resandes bekvämlighet har väl blifvit iakttagen uti de bestämmelser, som här äro gifna och hvilka kunna af Kongl. Maj:t på administrativ väg ändras, och de äro icke sådana att man deröfver har att beklaga sig, icke ens öfver priset på skjutsen, ty mine Herrar, vi skola dock besinna, att jernvägarna lemna de resande sådana enorma fördelar mot för 20 år sedan, att de icke kunna nog uppskattas. Både hvad bekvämlighet och hastighet beträffar är det så väl inrättadt till de resandes förmån, att hvar och en, som minnes den tiden, då jernvägar icke funnos, måste med tacksamhet erkänna det. Hvilken har väl nu bekostat denna öfverdrifna bekvämlighet för de resande? Jo, det är den svenska jordegande befolkningen, som i väsentlig mån genom sin offervilighet åstadkommit dessa nya fortskaffningsmedel, så att i stället för att fordomdags resande fingo bekosta skjuts med häst hela landet igenom, så är det nu endast på jemförelsevis korta afstand, som resande behöfva afvika från jernvägarne för att anlita skjuts.

Det förslag, som här föreligger, är redan delvis af en föregående Riksdag bestämdt. Jag vill icke här inlåta mig uti svaromål emot en talare, som velat gifva Kammaren en fingervisning rörande det sätt, hvarpå 1875 års betänkande i denna fråga blifvit af Kammaren behandladt med afseende på rösternas majoritet och minoritet; för mig är det nog att veta, att detta 1875 års beslut tillkommit på *laglig* väg och såsom sådant behandlats af Kongl. Maj:t, och enligt detta beslut skulle hälften af ersättningsbeloppet för entreprenad, der det icke af de resande sjelfva blefve guldets, utgöras af staten och den andra hälften af länet, hvilket sistnämnda af länet lemnade bidrag skulle utgå efter II artikeln bevillningsförordningen. De förändringar uti 1875 års beslut, som komiterade föreslagit och Kongl. Maj:t gillat, hafva blifvit gjorda efter noggrann pröfning, efter alla vederbörandes

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

hörande i frågan, och den, som med uppmärksamhet genomläser alla dessa vederbörandes olika uttalanden och åsikter, måste erkänna, att det hade varit svårt att i sin helhet upptaga någon af dessa åsikter och att komiterade gjort rätt uti att efter noggrann pröfning bestämma sig för det slut, hvartill de kommit, nemligen att då bidragen öfverstiga hälften af den för länet senast fastställda bevilning efter II artikeln, skall staten ersätta $\frac{2}{3}$ och länet $\frac{1}{3}$ af det öfverskjutande beloppet. Kammarkollegium har gått längre och i likhet med en ärad talare här på motsatta sidan föreslagit, att detta senare bidrag skulle fördelas med $\frac{5}{6}$ på staten och $\frac{1}{6}$ på länet, komiterade hafva här gjort de noggrannaste kalkyler, och jag får aflägga min varma tacksamhet för det svåra och ganska förtjenstfulla arbete, som de i denna fråga åstadkommit. Jag tror, att man med fullkomlig trygghet kan hålla sig till detta förslag, hvilket, ju erner man söker tillämpa dess bestämmelser på för handen varande förhållanden, visar sig vara det rigtigaste och bästa. Se vi t. ex. på komiterades utredning öfver hvad hela kostnaden skulle belöpa sig till i verkligheten, så finna vi, att komiterade gjort två beräkningar, den ena efter som förhållandena voro år 1875 och den andra med ledning af de uppgifter, som Generalpoststyrelsen lemnat rörande den *verkliga* lega, som styrelsen betingat sig i alla delar af riket för postbefordran. Deraf synes, beträffande hela denna s. k. stora penningfråga, hvilken jag för min del icke anser vara stor såsom en finansiell fråga, men ofantligt vigtig i och för aflyftande från jorden af denna stora börda, att om entreprenadbidragen skulle utgöras enligt förhållandena 1875, det skulle blifva en utgift för staten af 544,293 kronor och 421,407 kronor för länen, eller summa 965,700 kronor samt, beräknadt enligt poststyrelsens uppgifter, 321,125 kronor för staten och 292,875 kronor för länen, eller summa 614,000 kronor. Detta är således allt sammans. Vidare finnes redogjort för huru dessa bidrag skulle utgå på grund af det förslag, som i denna 22 § blifvit framställt, och då visar sig, att af de 292,875 kronor, som skulle belöpa sig på de olika länen i riket och för hvilket bidrags utgörande de debiterade afgifterna skulle uppgå till 305,892 kronor, 82,770 kronor skulle utgå från städerna, 106,358 kronor från jordbruksfastighet och 116,764 kronor från andra beskattningsföremål på landet, således summa 305,892 kronor.

Ser man derefter på det mycket befarade ofördelaktiga tillstånd, som skulle för denna utgift träffa städerna, så finner man, att städerna år 1875 uti entreprenadbidrag betalade 111,732 kronor. Nu skulle det blifva 82,770 kronor enligt detta förslag, och det är således till en ganska betydlig fördel för städerna emot hvad hittills varit fallet. För hela landet utbetalas nu dels såsom entreprenadbidrag från skjutslagen på landet 858,600 kronor och i städerna 106,143 kronor, eller summa 965,743, dels såsom af statsmedel anvisade ersättningar 179,940 kronor, eller således tillsammans för entreprenadens upprätthållande 1,145,683 kronor. Äfven i detta fall finna vi således, att om detta förslag antages, blifver det en betydligt billigare utgift än hittills.

Det har särskildt af en reservant, hvars reservation genljudad och repeterats i de större tidningarne och således väl torde få anses vara en fana omkring hvilken motpartiet ville rangera sig, blifvit anfördt, att Jemtland uti detta förslag är satt i en särdeles ofördelaktig belägenhet, och deraf har man dragit den slutsatsen, att förslaget är orimligt, synnerligen emedan staden Östersund, som är den enda i Jemtland, derigenom skulle få betala mer än hela länet. Jag tror, att i en så stor, hela riket rörande fråga som den förevarande, det är nödvändigt att se saken i sin helhet och i stort och att icke bedöma den efter abnormalt, här lyckligtvis enstaka exempel; ty när icke något län i riket skulle betala högre afgift än 28 öre på bevillningsriksdalern, så skulle hela Jemtland få erlägga 67 öre, men icke kan man lagstifta för ett helt land på grund af ett sådant undantagsförhållande och komiterade hafva, långt ifrån att vara främmande för detta Jemtlands exceptionella förhållande, tagit detsamma under pröfning, men icke funnit skäl att derpå grunda en lagstiftning för hela riket. Jag har gjort mig underrättad af hemmansegare i Jemtland om förhållandena och af dem hört, att de förändringar, som blifva en nödvändig följd af att skjutsen kommer att upphöra att hvila på särskilda hemman, otvifvelaktigt komme att i Jemtland medföra högst betydande förändringar uti de förhållanden, som hafva inverkan på entreprenadbidragen. Jag vill anföra särskildt hvad komiterade äfven uttalat, nemligen att, då jernvägsanläggningarna der blifva fullbordade, kommer jorden i provinsen mycket mindre att träffas af skjutsbesväret och att, då skjutsbidragen blifvit aflyftade från jorden och fördelade på andra beskattningsföremål, så blifver äfven en följd deraf, att dessa hemman komma att blifva högre taxerade och få erlägga högre afgifter, och hvad som redan delvis eger rum, om man jemför förhållandena nu mot under 1875, är att åtminstone entreprenadavgifterna vid de flesta gästgifvaregårdar hafva fallit till fördel för de skjutskyldige. Sammanlägger man alla dessa förhållanden, så finner man att den exceptionella ställning, som Jemtland nu intager i förhållande till det öfriga riket, kommer att i väsentlig mån förbättras, och, skulle äfven Jemtland särskildt komma att tryckas, så tror jag icke att Kongl. Maj:t och Riksdagen skulle neka att afhjelpa en dylik orättvisa, om den vore såsom sådan erkänd.

Tager man nu länen i sin helhet, så är medelsiffran af det bidrag som skulle lemnas 11 öre per bevillningskrona, lägst i Göteborgs och Bohus län, nemligen med ett öre och högst för Jemtlands län, eller med 67 öre. Om man nu äfven tillser och ifrågasätter, huru länen ligga i förhållande till hvarandra i afseende på medelsiffran, för att se, huruvida det förslag, som gjorts angående bidragets utgörande, är rättvist, så finna vi, att 15 län i riket ligga under medelsiffran, 8 ligga öfver medelsiffran och, det är ett län, nemligen Westmanlands, som ligger på medelsiffran, eller 11 öre. Se vi nu nogare efter, huru det förhåller sig med dessa 8 län, som ligga öfver medelsiffran, så finna vi, att 2 län ligga mellan 11 och 20 öre, 5 län ligga mellan 20 och 28 öre och det är blott ett län, nemligen Jemtlands som ligger högre, nemligen så mycket som 67 är högre än 28. Jag har för att söka få klart för

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

mig, huru svårt Jemtland skulle träffas, om detta nya förslag blefve satt i verket, beräknat efter 1877 års i tryck förefintliga redogörelse för bevillningen och då funnit, att Jemtland betalar i bevillning efter II artikeln 28,631 kronor; hälften deraf utgör 14,315 kronor 50 öre. Drager man nu denna summa från det bidrag, som under år 1875 utgick för att upprätthålla entreprenaden, nemligen 108,100 kronor, så får man siffran 93,784 kronor 50 öre. Beräknar man då det belopp, som staten och länet skulle betala, så finner man, att staten skall betala 69,679 kronor 83 öre och landstinget skall gälda 38,420 kronor 17 öre, således skulle, hvad Jemtlands län beträffar, staten komma att betala nära dubbelt mot länet. Fördelar man nu dessa 38,420 kronor, som länet skall betala, så finner man, att jordbruksfastighet, under antagande af att den skall betala dubbel afgift, intill dess den kommer att betala bevillning efter II artikeln lika med andra fastigheter — kommer att enligt 22 § betala 14,490 kronor, annan fastighet 1,306 kronor, kapital, rörelse, näring och tjänst m. m. 22,624 kronor, summa 38,420 kronor, som skulle blifva länets hela bidrag. Om man jemför denna summa med de 108,100 kronor, som de skjutsskyldiga hemma- nen i länet finge erlägga, så ser man att länet kommer att betala så högst betydligt mindre och att jordbruksfastighet deremot kommer att betala ett ganska respektabelt belopp, men att en lättnad genom förslaget åstadkommes i det hela för provinsen, äfven om de bestående förhållandena i afseende å de höga entreprenadbidragen ega rum, det kan väl ingen bestrida, som ser dessa siffror och jemför dem med hvarandra.

Man har äfven gjort anmärkning derom, att städerna i allmänhet blifvit uti detta förslag på ett stufmoderligt sätt behandlade, men, mine Herrar, den fruktan tror jag likväl är mera imaginär än verklig, ty ser man på den tablå, som komiterade lemnat, och den sakrika utredning, som finnes på sidan 158 uti deras betänkande, ser man att uti 16 län komma städerna att få *mindre* utgift för ifrågavarande bidrag, än de *nu* ega, och endast i 8 län komma nämnda bidrag för städerna att blifva *större*, men hela tillökningen är egentligen en förminskning, ty hvad de *få* betala mera än nu, uppväges vida af hvad de *flera* länens städer komma att betala mindre än nu, som 111,732 kronor är större än 82,770 kronor.

Ser man då på de 8 län, i hvilka städerna komma att tryckas mer än för närvarande eger rum, så är det i Södermanlands län 6 städer, som tillsammans få betala 232 kronor mera i bidrag än de nu utgifva; i Skaraborgs län komma 6 städer att betala sammanlagdt 190 kronor mera än nu; i Westmanlands län komma 4 städer sammanlagdt att betala 35 kronor mera än nu; således ökad bidrag med nära 9 kronor på hvarje stad. I Norrbottens län komma 3 städer att betala 1,416 kronor mera än nu; i Westerbottens län 2 städer 2,558 kronor mera än nu; i Örebro län 4 städer 668 kronor mera än nu; i Jemtlands län den enda staden 1,953 kronor mera än nu och i Gefleborgs län 3 städer 1,020 kronor mera än nu. Men framför dessa siffror måste man väl erkänna, att de äro små mot det stora och viktiga som med detta betänkande och med Riksdagens beslut är afsedt att

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

regleras. Jag tror liksom många, som ifrå för framgång åt detta förslag, att på det sättet, som här föreslås för entreprenadens åstadkommande och kontroll deröfver, skjutstungan, långt ifrån att ökas, kommer att på många orter falla betydligt, och detta synnerligen i Norrland, der, såsom vi känna, jernvägsanläggningar äro för handen.

Här har förut blifvit besvarad en reservants anmärkning, att landstingen skulle bestå hufvudsakligen af för skjutsen intresserade hemman. Han har icke tydligt nämnt, om han menar de skjutskyldiga eller de till skjuts indelade hemmanen. Detta är dock en himmelsvid skilnad. Jag vill icke besvara Kammaren ånyo med siffror, som jag här har tillgängliga, för bevis i huru många län de till skjuts indelade hemmanen äro underlägsna till antalet, men om det också i något län skulle befinnas, att de till skjuts indelade öfverstege till antal samtliga de andra hemmanen inom länet, så är jag öfvertygad, att landstingsmännen äro så samvetsgranna och rättänkande, att de icke låta detta på sig influera, lika litet som jag tror, att den menighet, som kommer att tillsätta dessa landstingsmän, kommer att fästa sig vid, huru de valde tänka i afseende på skjutsfrågan. Jag anser detta såsom ett dåligt skäl att sätta sig mot förslaget rörande landstingens deltagande.

En reservant har till och med låtit påskina, hvilket mycket förvånar mig, att dessa landsting skulle bestämma om bidragen. Det kan väl omöjligt vara hans mening. Han säger visserligen, att landshöfdingens pröfning af de beslut, hvartill landstingen kommit, blefve härvidlag i de flesta fall en "nullitet"; men jag förmodar att det är korrekturläsarens fel, att detta så oegentliga främmande ord här influtit, och icke reservantens. Han säger vidare, att "skulle någon landshöfding afslå, torde han icke kunna räkna på medhåll ifrån högre ort." Det är ett väl strängt omdöme i en sak, som reservanten omöjligt kan känna till. Jag skulle tvärtom tro och är öfvertygad, att Konungens Befallningshafvande, på hvilken pröfningsrätten hvilar, skall med oveld och sakkännedom bedöma de olika anbuden och förslagen, som utaf landstingen framläggas, och Konungens Befallningshafvande eger ju enligt förslaget rätt att dem antaga eller afslå. Det befarar jag således icke, att hans yttrade fruktan för att landshöfdingarne icke skulle blifva hörda på högre ort skall blifva bekräftad, och jag vet icke, huru han kommit till en sådan tanke; jag beklagar blott, att den influtit här.

Jag vill nu endast besvara några få punkter af reservationen. Der säges, bland annat, att landstinget skulle "införas på ett område, som, om 2 § i landstingsförordningen skall anses något gälla, ligger utom landstingets befogenhet." Der citeras till och med paragrafen, hvarpå reservanten stöder detta påstående. Jag har genomläst denna paragraf med stor noggrannhet och har funnit, att just densamma påpekar, att det tillhör landstingen att besluta om, bland annat, *anstalter för kommunikationsväsendets befordrande*. Han bestrider, att skjutsen kan vara en inrättning af kommunal natur, och påstår, att den måste vara en allmän samhällets angelägenhet. Ja, mine Herrar, den blir det nu, ty bidrag komma att utgå af statsmedel, fastän man lagt en del på landstingen för att entreprenadbidragen må blifva så låga

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

som möjligt. Jag tror, att det är omöjligt för någon annan än landstingen att tillräckligt noga känna alla lokala förhållanden. Jag anser i fråga varande bestämmelse, att landstingen skola pröfva förslagen, vara särdeles god, helst detta ligger i landstingens intresse, till följd af den andel, som landstingen komma att erlagga äfven i dessa bidrag. Jag har visserligen skäl och bevis tillräckliga att besvara äfven öfriga reservanternes skiljaktiga meningar och delvis har jag redan besvarat dem i mitt anförande, men jag vill icke upptaga Kammarens tid med att genomgå de vidlyftiga reservationerna, öfvertygad som jag är, att Kammaren oveldigt pröfvar och beslutar i frågan; hemställande jag att 22 § måtte af Kammaren bifallas.

Herr Sundell: Då här i Kammaren första gången förekom frågan om landstingens medverkan vid en blifvande reglering af skjutsväsendet, motsatte jag mig en sådan anordning. Då sedermera, till följd af nådig remiss, saken kom hos landstinget före, vidhöll jag der samma åsigt, och jag håller de hemmansegare, som då voro ledamöter af landstinget, räkning för att de *alla* instämde i ett af landstingskomité afgifvet betänkande, enligt hvilket för sakens ordnande icke fans någon bättre utväg än den af Riksdagen redan beträdda, nemligen att, för åstadkommande af lindring i de skjutskyldiges bidrag, skjutslegan höjdes och statsanslaget ökades. Nu är det visserligen så, att af Riksdagen något formligt beslut icke fattats om en sådan medverkan från landstingens sida hvarom jag talat; men för den händelse man skulle anse, att Riksdagen till följd af de uttalanden, som här två gånger blifvit gjorda, senast år 1875, liksom tagit på hand denna landstingens delaktighet, så kan jag för min del ej annat än beklaga en sådan uppfattning. Efter mitt förmenande höra landstingen icke hafva något med denna sak att skaffa, och tvärtom mot hvad den siste talaren sade, vågar jag påstå, att 2 § i landstingsförordningen skall tolkas temligen extensivt, för att ett beslut i den rigtning man föreslagit skall kunna anses vara lagligen fattadt. I alla händelser kan jag för min del icke vara belåten med innehållet i den nu föredragna 22 § i Utskottets förslag till stadga angående skjutsväsendet. Jag har nu i handen officiella uppgifter från det län, som jag har äran här representera, och jag anhåller att få göra några meddelanden derur. Jag kommer nu med siffror; jag kan icke hjälpa det, och ehuru jag skulle kunna meddela uppgifterna på *öre*, inskränker jag mig till *kronorna*, under förhoppning att derigenom göra mitt anförande åtminstone i detta afseende mera njutbart. Jordbruksfastighetsbevollningen i Kopparbergs län utgör för år 1877 17,279 kronor, bevillingen för annan fastighet 8,526 kronor och för uppskattad inkomst af kapital eller arbete 79,160 kronor. Dessa båda senare tal utgöra sammanlagda 87,686 kronor; bevillingen för jordbruksfastigheten uppgår blott till nära $\frac{1}{5}$ deraf. Jag frågar då, om det kan ligga någon billighet uti att af annan fastighet och af inkomst från kapital eller arbete fordra ett sådant deltagande i kostnaderna för skjutsentreprenaden, som komitén och Kongl. Maj:t föreslagit och föreliggande betänkande förordar. Jag svarar nej, och jag måste,

alldeles i motsats mot hvad komitén sagt, för min del förklara, att *billighetens rättmätiga fordringar härvid äro lemnade å sido*. Denna obillighet, om hvilken jag talar, springer ännu bättre i dagen, om jag jemför taxeringsvärdet i några af de särskilda fögderierna med den derifrån utgående skjutsentreprenadsumma. Beträffande denna sistnämnda följer jag icke komiténs betänkande, utan en af Herr Landssekreteraren i länet mig benäget lemnad uppgift för år 1876. Det finnes då, att jordbruksfastighetsbevilningsvärdet i Kopparbergs fögderi är 2,990 kronor, men skjutsentreprenadsumman för samma fögderi 10,890; att i Sätters fögderi det förra är 1,932, men den senare 10,110; i Nedansiljans fögderi det förra 2,138, men den senare 24,488; i Ofvansiljans fögderi det förra 1,313, men den senare 18,101; i Vesterdals fögderi det förra 2,244 och den senare 14,774 kronor. I det sjette fögderiet är missförhållandet mindre, och för det sjunde hafva exakta uppgifter angående skjutsentreprenaden icke kunnat erhållas. Beträffande Vermlands län och de norrländska länen kan jag icke lemna så fullständiga uppgifter som för Kopparbergs län, men jag hänvisar till 82:dra sidan i komiterades betänkande, der skjutsentreprenadsumman för 1875 finnes upptagen, och till det bland Riksdagens ledamöter utdelade generalsammandrag öfver bevilningen år 1877. Om man sammanställer och jemför dessa handlingar med hvarandra, kommer man, åtminstone enligt min tanke, alldeles i motsats mot hvad den siste talaren anförde, till den slutsats, att den stora obillighet, om hvilken jag talat, eger rum jemväl i dessa län. När jag på grund af hvad jag nu anført måste förklara, att jag icke kan bifalla den föredragna 22 §, så beder jag att få på samma gång tillkännagifva, att det alldeles icke är min mening att döda frågan. Jag skulle gerna vara med om betydliga lindringar för de nuvarande skjutsskyldige; jag erkänner villigt, att sådana böra lemnas, och det ligger väl icke någon orättvisa deri, att denna statsangelägenhet — ty en sådan är den — också får i betydlig mån bekostas af staten sjelf. Men jag är något tveksam, huruvida jag skall kunna biträda den af Herr von Ehrenheim uttalade mening eller yrka på återremiss. I det Sammansatta Utskottet sitta, som bekant, tre män, hvilka förut varit ledamöter i komitén för skjutsväsendets ordnande och derföre måste anses hafva alldeles penetrerat ärendet. Man torde väl, då sådana krafter der finnas att tillgå, kunna, om saken återförvisas, under riksdagens lopp vänta ett förnyadt utlåtande i ämnet. Hvad jag nu sagt är naturligtvis utan den allra ringaste missaktning mot Utskottets öfriga medlemmar. Jag upprepar, att jag icke kan bifalla 22 §, sådan den nu lyder; men jag vill för närvarande icke göra något annat yrkande än det om ogillande af sagda §; förbehållande jag mig att under diskussionens gång, för den händelse förhållandena skulle dertill föranleda, få till ärendet återkomma.

Herr Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 7 e. m.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Herr Asplund: Jag kan ej underlåta att börja mitt anförande med ett uttalande, att det är med en känsla af ganska stort obehag, som jag tager till ordet i denna fråga. Det var redan med en förkänsla af sådant obehag, som jag, tvungen af ett oblidt öde, tog plats i det Sammansatta Utskott, hvars betänkande nu föreligger till behandling. Det är icke blott min embetsställning, som gjort det till ett för mig obehagligt och grannliga uppdrag att såsom utskottsledamot företaga förberedande granskning af det föreliggande förslaget; dertill bidrager äfven min ställning såsom representant för två skilda intressen och svårigheten att döma mellan dessa — att tillse att jag dervid, såsom ordspråket säger, icke komme att så smeka det hvita barnet, att jag för dess skull glömde det svarta. Det behöfver icke särskildt påpekas, att för den ort, jag representerar, och för många af de närliggande är denna fråga af högeligen stor vikt såväl för det ena intresset som för det andra, och Kammararen torde inse, att det då fordras en allvarlig och sjelfständig pröfning, innan man beslutar sig för det steg, jag nu tagit, att reservera mig mot Utskottets betänkande. Men, mine Herrar, jag har allt för länge varit domare, för att låta några som helst grannlagenhetsskäl afhålla mig från att, efter en i möjligaste måtto samvetsgrann pröfning af det föreliggande förslaget, såsom min pligt var, för Riksdagen framställa mitt derpå grundade omdöme; och jag tror icke någon skall neka, att jag ärligt sökt intaga en sådan ovedlig ståndpunkt. I Utskottet sökte jag till en början utröna, om det icke vore möjligt att der vinna någon jemkning i sådana delar af förslaget, som jag icke kunde principiellt gilla. Men ty värr var Utskottet så sammansatt, att minoritetens mening icke allenast icke hade någon utsigt att der göra sig gällande, utan icke en gång hade utsigt att kunna göra sig hörd. Detta Sammansatta Utskott var, snart sagdt, blott en förstärkt skjutskomité. Det bestod nemligen af tre komiténs ledamöter, som varit med om komitéförslagets uppgörande och derföre måste hålla på detta, äfven om de enskildt erkände, att det icke öfverensstämde med deras egen ursprungliga mening. Till dessa ledamöter kom vidare en förstärkning — om jag får tillåta mig en kanske mera vågad, än lyckad ordlek — af "skjutsbönder" och andra med-"hällkarlar". Det var då icke lätt att göra sin mening gällande, synnerligen som på gjorda anmärkningar svarades, att alla dessa redan varit i komitén framställda och granskade, att resultatet af denna granskning vore det framlagda förslaget, och att någon vidare diskussion om anmärkningarna följaktligen icke vore behöflig. Man kom till och med fram med den förklaring, att flere af ledamöterna i Utskottet vore så upptagna af andra utskottsarbeten, att det icke vore tid att granska jemkningsförslagen; utau hänvisades derför det föreliggande förslagets motståndare att göra sina meningar gällande i Kamrarna. Det återstod då icke något annat för minoriteten än att i reservationen göra en sådan vädjan till Kamrarna. Om jag nu icke med Utskottets ordförande precis vill erkänna, att reservationer äro något förhatligt, så medgifver jag dock, att de alltid innebära något för reservanten sjelf särdeles oneröst och obehagligt, framför allt i den ställning, som jag har till frågan. — Jag

skall nu icke upptaga Kammarens tid med att upprepa innehållet af min reservation. Sjelfva hufvudpunkterna af densamma hafva redan blifvit af den förste talaren så klart framställda, att det torde vara alldeles obehöfligt att åter lemna någon fullständig redogörelse därför. Jag skall dock be att få i korthet beröra en eller annan af kärnpunkterna.

Till en början måste jag då vända mig mot hvad Utskottets ordförande här anført. Han har framlagt hvad han kallade "*kedjan* af komiténs bevisning", eller hvad jag skulle vilja kalla *kedjan* af komitéförslagets grunder. Vi skola nu se till, huru det hänger tillsammans med de särskilda länkarna, och om icke denna kedja är ett så inrättadt mekaniskt konststycke, att, derest man fattar i en af länkarne och skakar den på det rätta sättet, hela kedjan faller sönder. Ty, efter hvad jag i reservationen sökt visa, hänger hela "bevisningen" på en enda länk, och efter min öfvertygelse är denna icke riktig.

Komitén utgår från den tanken, att egentligen borde den resande betala skjutsprestationens verkliga värde i orten; men, säger man, så långt kan man icke gå, emedan de dryga kostnader, som derigenom skulle drabba de resande, skulle verka menligt på samfärdseln, på näringarnas och industriens blomstring, och derigenom på statens inkomster och förmåga att bära sina skattebördor. Ur synpunkten af statens eget intresse kan man således icke fullt tillämpa den nämnda grundsatsen. Men i och med detsamma måste man också erkänna statens allmänna skyldighet att vidkännas konsekvenserna deraf. Staten bör sålunda taga på sig de kostnader, som uppkomma genom nödvändigheten att nedsätta legan under skjutsens verkliga värde, samt jemnt fördela dessa kostnader på samtliga sina skattskyldige. Men säger man, man kan icke nu taga ett sådant steg fullt ut. Om staten helt och hållet öfvertog kostnaderna, skulle följden deraf kunna blifva, att entreprenadsummorna komme att allt för högt uppdrifvas. Man måste således uppsöka ett intresse, som kunde utgöra en verksam *motvigt* mot entreprenadbidragens oskäliga stegring. Detta intresse, denna *motvigt* har man nu velat finna i ett deltagande från länens sida. Här af följde åter, på sätt jag i reservationen närmare utvecklat, skjutsbördans fördelning länsvis och landstingens inblandning, deraf åter de mindre städernas sammankoppling med landsbygden och tvärtom de störres fritagande från all omedelbar delaktighet i länets skjutsväsen. Man anser, att, om en del af entreprenadkostnaderna lades på länen, skulle det ligga i landstingens intresse att ej låta dessa kostnader stiga till allt för höga belopp. Jag har i min reservation sökt visa, att denna förhoppning icke kan antagas komma att gå i verkställighet. Det är naturligt, att man icke med full trygghet kan vänta sig af landstingen, att de skulle med den oveld, lagstiftaren fordrar af en dömande myndighet, behandla frågan, om ett entreprenadanbud är för högt. Landstingen äro nemligen i de flesta fall så sammansatta, att deras medlemmar till största delen utgöras af skjutsnings-skyldige eller jordbrukets målsmän, och man torde derfore, med samma skäl som man i allmänhet ej tillåter någon att döma i egen eller närskyldas sak, kunna hysa en berättigad tvekan i afseende å lands-

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

tingets förutsatta benägenhet och nit att nedpruta ett gjordt entreprenadanbud, då följden häraf kunde blifva, att de skjutskyldige finge utan bidrag sjelfve utgöra skjutsningsskyldigheten in natura. Å andra sidan skulle man kunna tänka sig, att ett landsting, som öfvervägande bestode af målsmän för andra beskattningsföremål, kunde vara tillgängligt för frestelsen att med allt för stort nit söka nedpruta bidragen, med ofvan antydd påföljd för de skjutsningsskyldige. Då det jemväl måste medgifvas, att landstinget icke kan ega någon förmåga att annorlunda än genom berörda profning verksamt ingripa till framkallande af en täflan, som kunde nedtrycka entreprenadanbuden, så synes mig utgångspunkten för hela förslaget icke vara den rätta; ty just från denna utgångspunkt har man ledt sig till den sammanlänkning af grunder, som man kallat kedjan af komiténs bevisning. Vi skola särskilt undersöka en af dessa länkar och se hvart den leder.

Emedan man nu trott sig hos landstinget finna den motvigt, man sökt, har man också velat ordna ifrågavarande onus länsvis, så att en del deraf faller på länet och den andra delen på staten, men derigenom kommit till ett resultat af ojämnhet skilda län emellan, som i min tanke är ett af förslagets kardinalfel. Andra talare hafva redan före mig visat, att detta förslag skulle framkalla en sådan ojämnhet i fördelningen af kostnaderna de särskilda länen emellan, att under det man i Bohuslän blott finge betala ett öre pr bevillningskrona, skulle man i de norra få betala bortåt 30, ja, ända till 67 öre. Det låter sig väl icke förneka att denna stora skiljaktighet i beloppen innebär en ganska stor obillighet. Jag hänvisar i detta afseende till hvad komiterade sjelfva erkänt, då de skulle försöka att tillämpa de af Riksdagen först uppgjorda grunderna. Komiterade yttra sig sålunda:

“Den högst väsentliga skiljaktighet, som sålunda förefinnes emellan de särskilda länen bidrag till skjutsentreprenaderna, är redan i och för sig beaktansvärd, såsom utmärkande den stora ojämnhet, som i fråga om tungan af skjutsningsbesväret emellan länen inbördes eger rum; men då den förändring i lagstiftningen angående berörda allmänna besvär, som nu blifvit ifrågastäld, afser att, till beredande af lindring för den skjutsskyldiga jorden, stadga nya grunder för detsamma utgörande, så att jemväl andra beskattningsföremål, hvilka någon skyldighet till deltagande i berörda besvär eller kostnaden deraf hittills icke ålegat, skulle komma att bidraga till utgifterna för ifrågavarande ändamål, torde den anmärkta skiljaktigheten kräfa ett så mycket sorgfälligare uppmärksammande, så att billighetens rättmätiga fordringar härvid icke lemnas å sido, hvilket dock, i komiterades tanke, skulle blifva förhållandet, om ofvanberörda af Riksdagen framställda förslag i afseende på bidragens fördelning till hälften hvardera emellan staten och landstingen eller, hvilket i förevarande afseende vore detsamma, emellan staten och länen, komme att vinna oinskränkt tillämpning.”

Som Herrarne veta, var det Riksdagens ursprungliga tanke, att entreprenadbidragen inom hvarje län skulle fördelas till hälften på länet och till hälften på staten. Det var nu resultatet af en sådan

fördelning, som komitén ansåg så ojemnt betungande, så stridande mot "billighetens rättmätiga fordringar", att den borde undvikas. Jemför man emellertid detta resultat med det, hvartill komitén sjelf kommit, när 1875 års verkliga utgångna bidrag jemväl derutinnan läggas till grund, så befinnes det, att skilnaden ingalunda är sådan, att icke komiténs uttalade betänkligheter mot det förra i väsentlig mån kvarstå i afseende å det senare. För de i min reservation uppräknade sydligare länen komme skilnaden att utgöra 1 à 2 öre till fördel för komiterades förslag. I de der nämnda nordligare biefve nedsättningen väl något större, men ej så synnerligt. Under det nemligen procent-siffran enligt komiterades förslag uppginge till 30, högst 53 öre, så skulle den enligt Riksdagens grunder icke stigit högre än mellan 40 och 58 öre. Man ser häraf, att det resultat, hvartill komitén kommit genom att något förändra de ursprungligen af Riksdagen fastställda grunderna, alldeles icke förändrar ställningen i någon så väsentlig mån, att det kan anses tillfredsställande. Det enda län, der någon anmärkningsvärd skilnad mellan Riksdagens och komiténs förslag eger rum, är Jemtlands län. Enligt de af Riksdagen angifna grunder skulle nemligen detta län hafva fått en börda af 207 öre på bevilningskronan, men efter de af komiterade jemkade grunder *blott* 118 öre, men tillräckligt ändå, tyckes det! För min del kan jag således icke finna, att komitén lyckats utfinna ett sådant sätt för skjutsningsbördans utjemnande, att det kan anses billigt och rättvist. Det är också väsentligen på grund deraf, jag motsatt mig betänkandet. Jag har vidare äfven haft åtskilliga andra principiella betänkligheter, såsom mot landstingets inblandning i denna fråga samt mot förslaget att nu genomföra en aflyftning af skjutsningsbördan och öfverflytta henne på bevillingen, innan bevillingens grunder blifvit ändrade. Men den för mig väsentliga betänkligheten mot förslaget är dock, att då man vill aflyfta en börda på grund af dess stora ojemnhet, man dervid tänker fördela den så ojemnt, som enligt det föreliggande förslaget skulle blifva förhållandet. Man säger, att de nordligare provinserna, der denna ojemnhet skulle blifva mest tryckande, få en så betydlig eftergift, att förslaget borde äfven af dem mottagas med tacksamhet. Hvilka få då i sjelfva verket denna eftergift? Jo, innehafvarne af den skjutsningsskyldiga jorden; och på deras erkänsla tviflar jag ej; men de hittills fria beskattningsföremålen inom dessa orter få i väsentlig grad betala eftergiften. Man söker för öfrigt att trösta Jemtland, som enligt förslaget skulle blifva det mest lidande, med att hänvisa till det inflytande, som en förväntad höjning i bevillingen samt den under anläggning varande jernvägen skulle utöfva, till bördans minskande. Hvad först bevillingen beträffar, så har det framhållits, att bevillingen på jordbruksfastighet i Jemtland vore så synnerligen låg, och att till följd deraf så stor andel af skjutsningstungan skulle falla på öfriga beskattningsföremål. Jag vill härpå svara, att bevillingen på jordbruksfastighet i Jemtland i förhållande till de angränsande länens alldeles icke är så låg, som man låtit påskina. Hvad skulle det för öfrigt verka, om man höjde denna bevilling? Jo, om den t. ex. höjes med 25 procent, som redan är mycket,

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

skulle det förändra procenten af länets bidrag i förhållande till bevilningskronan från 67 öre till 59; höjer man den med 50 procent, så skulle man komma ned till 56 öre och höjer man den med 100 procent, så sänkes procentsiffran ändock icke lägre än till 48 öre på bevilningskronan, allt med komiterades nedsatta entreprenadbelopp till grund för beräkning; och sistnämnda höjning i bevilningen torde väl vara den största man kan tänka sig. Vidare säger man, att jernvägen skulle komma att hafva så stort inflytande på denna fråga. Så vidt dermed afses, att den skulle verka till skjutsens minskande, så kan det endast gälla skjutsstationerna utefter sjelfva jernvägslinien. Men på den sträcka, der jernvägen skall gå fram, finnas på landsbygden blott 12 gästgifverier, och vid dessa uppgick entreprenadsiffran för 1875 till omkring 24,000 kronor, och om Jemtlands bidrag till en station inom Westernorrland tillägges, till sammanlagdt ej fullt 30,000 kronor, medan entreprenadkostnaderna för hela länets landsbygd gick till 104,900. När härtill kommer, att flere af dessa stationer komma att, likasom staden, få en ökad sidotrafik, och denna äfven på andra ställen just genom jernvägen komme att stegras, så torde dess verkan till nedsättning af skjutsen således ej blifva af den stora betydelse man antager. För denna uppfattning finner jag ett stöd i komiterades upplysningar, att under den period af flera år, då södra och mellersta Sverges län blefvo i flere rigtningar geomkorsade af jernvägar, det utgångna hästantalet ändock derstädes ökats.

Jag medgifver villigt, att det är lättare att kriticera ett förslag, än att uppgöra ett bättre. Det har icke varit lätt för en minoritet i Utskottet att kunna komma till något fullt tillfredsställande förslag, att sätta i stället för det, som man icke ansett sig böra tillstyrka, helst man icke kunnat framkalla någon öfverläggning i Utskottet öfver de motförslag, man velat framställa. Man har då icke haft någon annan utväg än att blott uttala en tanke om, huru det skulle jemförelsevis lämpligare kunna ordnas. Jag har i min reservation instämt med en annan reservant i den redan i frågans tidigare skede af mig uttalade tanken, att det vore lämpligt att lägga en viss mindre andel — till exempel en femtedel — på skjutslagen och resten på staten. Jag vill icke påstå, att man härigenom skulle fullt afhjelpa de olägenheter, hvaröfver man nu klagar, eller att icke detta förslag i viss mån utsätter sig för samma anmärkningar, som göras mot det föreliggande. Jag medgifver redan i min reservation, att äfven detta reservanternes förslag föranleder en ojämnhet skjutslagen emellan, men denna ojämnhet måste för dem vara mindre känbar, än den ojämnhet, hvarmed Utskottets förslag kastar skjutsbördan på förut fria beskattningsföremål. Om man minskar den nuvarande bördan för skjutslagen med $\frac{4}{5}$, innebär ju dock detta en lättnad, som är ganska afsevärd. Det ojemna trycket af den återstående femtedelen bör ju kännas jemförelsevis lätt för den, som hunnit vänja sig vid bördan af det hela. Man befarar, att statens utgifter, om ett sådant sätt att ordna frågan antoges, skulle kunna höjas i betydlig mån och kanske blifva högre, än enligt det nu framlagda förslaget. Jag tror det icke, ty man har såsom motvigt ett kraftigt in-

tresse hos skjutslagen, hvilka skulle omedelbart endast drabbas af en del utaf det hela och dessutom hotas af det öde att, om ett anbud icke antoges af den pröfvande myndigheten, som skulle vara Konungens Befallningshafvande, skjutslaget finge utgöra skjutsen in natura. Man har således häri en motvigt, som är kraftigare än den man velat söka hos landstingen, ty Konungens Befallningshafvande kan med mera kraft uppträda direkt *mot* de skjutsskyldige än sedan landstinget yttrat sig *för* dem. Jag medgifver väl, att den tanke, reservanterne framställt, och som nu är formulerad i det förslag, Herr von Ehrenheim framlagt, skulle kunna behöfva någon modifikation, någon jemkning, men nu har jag icke något annat att hålla mig till. Jag föreslog i Utskottet åtskilligt för att i någon mån undanrödja det föreliggande förslagens ojemna fördelning och minska de mera principiella betänkligheterna mot detsamma, men det vann icke gehör, och jag lyckades icke på egen hand formulera ett förslag, som fullständigare kunde undanrödja de påpekade betänkligheterna mot det föreliggande, än det i reservationen antydda, eller att fördela en femtedel på skjutslaget och fyra femtedelar på staten. Genom detsamma blefve de små städerna skilda från landsbygden och finge utgöra skjutslag hvar för sig. Dessutom komme det att låta de större städerna, som man nu gjort alldeles fria från omedelbart deltagande i landsbygdens entreprenadkostnader, mera verksamt dertill bidraga, ty i allmänhet komme väl statsbidragen att fördelas på bevillningen och följaktligen i väsentlig mån drabba dessa nu gynnade städer, hvilkas bevillning uppgår till en tredjedel af hela landets bevillningssumma.

Man har anmärkt, att det nu föreliggande förslaget synes vara billigt derutinnan, att det låter somliga, ungefär hälften, af rikets län drabbas af en högre siffra än medelsiffran af entreprenadkostnaderna för hela riket och den andra hälften af en lägre. Det är visserligen en tröst, men den torde befinnas ganska klen, att ett län, som står öfver medelsiffran, kommer att lida i så godt sällskap. Hvad städerna beträffar, har man sagt, att de små städerna icke komme i ogynnsamt läge, emedan de få lika stort bidrag, som förut, eller åtminstone endast undantagsvis ett föga högre. Man har likväl dervid jemfört de entreprenadbelopp, som dessa städer utgjorde år 1875, med hvad de skulle få utgöra efter de nedprutade entreprenadbelopp, som komiterade uppställt i sin beräkning. Jag har emellertid anmärkt i afsende på entreprenad, att det skulle vara minst sagt ovisst, om man genom att höja legan, såsom komiterade förslagit, skulle kunna nedpruta entreprenadbidragen så som komiterade beräknat. Jag tror tvärtom, att de skulle få benägenhet att stiga och städerna derigenom komma att sitta ganska mycket emellan.

Det har slutligen blifvit sagdt, att man icke skulle fästa sig vid smärre missförhållanden, såsom med Jemtland och Östersund, utan se saken i stort; men, mine Herrar, det är just olyckan, att man icke vill se den orättvisa i stort, som förslaget medför. Man borde snarare söka att finna något annat sätt, än det att säga: de små missförhållandena öfverse vi. Man säger också, att det är endast

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutväsendet.
(Forts.)*

norr om Dalelfvén, som förslaget kommer att trycka, ty för hela mellersta och södra Sverige är det godt. Det vore, mine Herrar, en olycka, om man ville antaga förslaget *derföre*, att det tillfredsställer en ganska stor och i Riksdagen starkast representerad del af riket, under det att det trycker en annan väsentlig del, hvars representanter dock äro fåtaliga! Jag hyser ingalunda någon farhåga för att sådana skäl här skola göra sig gällande, utan vågar förtrösta derpå, att denna Kammare skall inse och behjerta obilligheten deraf, att en del af riket blifver lidande på det sätt, förhållandet skulle blifva, om Utskottets förslag antoges; och, ehuru tveksam, hvilket yrkande jag i närvarande stund bör göra, förenar jag mig med Herr von Ehrenheim i anhållan om bifall till hans förslag.

Herr Statsrådet Thyselius: Om man icke tager i betraktande grundskatterna, hvilkas bibehållande eller förändring nu är föremål för särskild behandling, så är det tvifvelsutan två onera, som vida tyngre än de andra hvila på den svenska jorden, nemligen väghållningen och skjutsskyldigheten. I båda dessa frågor har Riksdagen till Kongl. Maj:t inkommit med underdåniga skrivelser, innefattande begäran att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета förslag till nya författningar, mera lämpliga än de, som nu äro gällande, och Kongl. Maj:t har med bifall till Riksdagens framställning tillsatt särskilda komitéer för nämnda frågor behandling. Den som fått befattning med väghållningen har ännu icke afslutat sitt svåra arbete; men att den andra kommit till målet, derpå se vi ett bevis i det betänkande, som nu föreligger. Dessa frågor hafva med hvarandra det gemensamt, att de båda afse att befordra samfärdseln, men i öfrigt är skiljaktigheten dem emellan ganska stor, och en följd deraf är också, att det sätt, som må finnas mest lämpligt i afseende på lösningen af den fråga, som nu föreligger, icke får antagas vara det som bäst tillfredsställer behovet i det andra hänseendet. Hvad angår vägunderhållet så veta vi, att behovet af vägar framställer sig först och kraftigast för dem, som ega den jord, vägen skall öfvergå, hvaraf också blef en följd, att lagstiftaren redan i äldre tider ansåg, att jordegaren skulle underhålla vägen öfver sina egor; men till följd af en mera utvecklad rörelse kunde denna regel icke orubbad fasthållas. De enskilde fingo väl fortfarande underhålla de vägar, som af dem enskildt begagnades, men de vägar, som voro af mera allmän betydelse, deras anläggning och underhåll indelades på hemmanen i ett visst gifvet distrikt, och från skyldigheten att bygga och underhålla dessa vägar har intet hemman varit befriadt, af hvad natur det vara må, med undantag af säterier i vissa af de södra provinserna. Rättighet att på vägarne färdas utan afgift har också varit gifven och erkänd, och det är endast vid ett eller annat tillfälle, då en större bro eller särskild väg blifvit byggd, som afgift blifvit påbjuden, och då till ett lägre belopp. Det lär då kunna antagas såsom gifvet, att omsorgen om vägarne närmast må ligga på dem, som hafva sina egendomar i granskapet, der vägen framgår, likasom för dem besväret och kostnaden att verkställa vägunderhållet faller sig lättast, hvadan väglagningens utförande icke gerna kan åläggas någon

annan, fastän billigheten kan kräfva, att äfven andra till kostnaderna derför till någon del bidraga. Detta angående vägar.

Hvad nu beträffar resandes fortskaffning, så har det från gamla tider varit ett åliggande för allmogen att utan afgift bereda herberge och lemna kost åt konungens tjenare, då de i hans ärenden färdades, likasom ock att hålla foder tillgängligt för deras hästar. Under äldre tider nemligen färdades de resande, då de icke gingo till fots, på af dem sjelfve medförda hästar. I afseende åter på andra än dem, som fore i kronans ärenden, innehåller författningarne intet. Till följd af bruklig gästfrihet behöfde dock icke heller desse se sig utan tak öfver hufvudet under natten eller utan föda. Det lemnades, så det ena som det andra, till följd af den i Sverige urgamla gästfriheten, men icke till följd af någon författning. När sedermera hvad som sålunda erhöles betraktades icke såsom visad välvilja utan fordrades såsom rättighet, förändrades det allmänna tänkesättet. Vi veta, att våldgästning icke var så sällsynt i äldre tider uti vårt land. Missbruken blefvo allt större och allmännare, och Konung Magnus Ladulås förordnade år 1285 genom Alsnö stadga, att kronans tjenare dädanefter såsom förut skulle hafva både kvarter, mat och foder fritt, men i afseende på andra utfärdades förbud med stränga böter mot att söka tillegna sig en sådan fördel. För att dock afhjelpa äfven desses behof förordnades med understöd af det allmänna om inrättande af taverner, der sådana personer skulle mot betalning få hvad de behöfde. Under fjortonde och femtonde seklen utfärdades icke några vidare författningar i detta hänseende, men under de senare åren af Gustaf I:s regering stadgades, att de, som reste i rikets ärenden, hvarpå de hade konungens bref och postbyssa eller ock hans befallningshafvandes passbord och bevis, de, men endast de, egde att blifva befordrade med skjutshästar. Sedermera förordnades år 1561, att de, som hade taverner, skulle skaffa sig hästar för att dermed mot betalning betjena andra personer. Taverninrättningen kom icke rätt till stånd, "menige man utöfver hela riket besvärades och betungades fortfarande med många otillbörliga och odrägliga skjutsfärder", nya patent behöfdes, och bland andra utkom ett af den 1 September 1584, hvaruti Johan III, jemte det der förordnades, att konungens budbärare skulle få fri befordran, bestämdes taxa för tillhandahållande af hästar åt rikets råd, adeln och andra tjenstemän. I afseende på enskilda personer föreskrefs, att desamme, hvad heller de äro köpmän, köpmäns eller andres tjenare, ehvem de ock tillkomma kunna, som föreskrifne wartecken icke hafva, skola vara öfverens med gästgifvaren efter som de om hästlegan kunde bäst åsamjas, hvar ock icke, så må den gå till fot, som sjelf häst icke hafver.

Liknande stadganden förekomma sedan i Norrköpings mandat 1604, i plakatet 1614 och i två förordningar af år 1615. Det fans således icke någon skyldighet för en jordegare, ja icke ens för gästgifvare att förse enskilde personer med hästar på andra vilkor än sådana, hvarom de sjelfva kunde komma öfverens. Sedermera förordnades år 1633, att hållhästar skulle finnas hos länsmännen för de resande och att betalning derför skulle efter taxa erläggas.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Den taxa, som då utfärdades, måste, vid jämförelse med det förut gällande stadgande, att ingen var skyldig att lemna ut sina hästar annat än emot en ersättning, hvarmed han sjelf var nöjd, hafva varit så satt, att den utgjorde full ersättning för den tjänstbarhet, som lemnades. Sedermera hafva de nya taxor, som tid efter annan med hänseende till förändrade förhållanden utfärdats, blifvit förhöjda, under beräkning, att den resande skulle lemna full godtgörelse för den befordran han erhöil. Under aflägsna tider, då jordbruket var ringa och sysselsättningen för allmogens hästar således icke trägen samt förmånen att erhålla kontant ersättning af stort värde, var det naturligt, att allmogen utan synnerligt missnöje skulle underkasta sig de föreskrifter, som i detta hänseende meddelats; men tiderna hafva, ju längre de framskridit, allt mera derutinnan förändrat sig. Hästegaren har sjelf tillräckligt med göromål för sina dragare, och han måste ofta försumma sitt eget jordbruk genom deras utlemnande. Den ersättning, som gifves, har, oaktadt de medgifna förhöjningarne, icke i förhållande till uppoffringen blifvit så stor, som den borde vara. Än vidare må väl också medgifvas, att det måste kännas hårdt att, när man sjelf kan hafva behof af sin dragare, nödgas utlemna den till andra, som visserligen i allmänhet icke missbruka den rättighet, som sålunda lemnas dem, om ock undantagen måhända icke varit så sällsynta. Det må således icke väcka förvåning att från allmogens sida ett stort missnöje med skjutsväsendets ordnande uttalats och gjort sig gällande, om än icke kan förnekas att staten, i hvars ändamål ingår att upprätthålla den allmänna trafiken, utan tvifvel egt rätt och befogenhet att, när så för ändamålet kräfdes, pålägga enskilde äfven denna tunga tjänstbarhet, likväl alltid under förbindelse för staten att se till, att så vidt möjligt full ersättning derfor lemnades. Om denna statens befogenhet endast finner sin grund och sin förklaring i nödvändigheten, måste den också försvinna samtidigt dermed, att nöden icke längre står för dörren. Detta har också afföregående Riksdagar vid flera tillfällen blifvit erkänt och den tanke uttalats, att skjutsskyldigheten bör skiljas från jorden. Tiden för en sådan reforms genomförande måste vara, då det låter sig göra att på annat sätt verkställa resandes fortskaffande. Ser man på billigheten och jmför ifrågavarande onus med hvad som gäller i afseende på väghållnings-skyldigheten, så finner man, att den, som har skyldighet att underhålla väg, har största nytan af densamma; men hvad nytta deraf hafva väl de, som få utlemna sina hästar till begagnande af de vägfärande? Vår allmoge, hvars hästar för skjutsen tagas i anspråk, företager icke annat än undantagsvis längre resor och för dem, de verkställa, begagna de i allmänhet egna hästar. Det är således för personer tillhörande andra samhällsklasser, som denna uppoffring måste ega rum. Sådant kan icke vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande. Motioner hafva ock nästan vid hvarje riksdag blifvit väckta om ändring häri, och senast har en höfding i ett af landets nordligaste län icke blott vid riksdagen 1874 utan äfven vid 1875 års riksdag framhållit orättvisan och obilligheten af jordens betungande med skjutsskyldigheten och i det hänseendet framställt förslag, att distriktvis

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

skulle utredas hvad värdet för skjutsen för en mil verkligen utgjorde, hvarefter entreprenader borde verkställas och, om dervid befans att entreprenör icke kunde erhållas för den lega, som funnits lämplig, landstingen skulle ersätta skilnaden, hvilken ersättning skulle utgå efter allmänna bevillningens grund. Dertill lades det förslag, att af hvad landstingen sålunda finge betala skulle staten ersätta hälften. Då motionen vid 1875 års riksdag väcktes, blef den, som det vederborde, föremål för Utskotts behandling och hufvudidén deri blef till rättigheten af Utskottet erkänd. Betänkandet föredrogs först i denna Kammare, men blef här förkastadt af 36 ledamöter, hvaremot 29 godkände detsamma. Mellan de närvarande var sålunda skilnaden icke stor på den ena och den andra sidan. Andra Kammaren, som sedermera företog frågan, återremitterade väl först densamma men biföll sedermera det från Utskottet återkomna förslaget sedan dertill blifvit fogadt ett förklarande, att regeringen hade att för ändamålet disponera ett penningebelopp. Sålunda kom frågan under gemensam votering, som utföll med 193 röster mot 118, dervid Andra Kammarrens beslut fick öfverhanden. Jag bör dock tillägga, att vid detta tillfälle hade den förut varande pluraliteten i denna Kammare ökat sig så, att omkring två tredjedelar af Kammarrens medlemmar yrkade afslag. Sedan i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut till Kongl. Maj:ts regering inkommit en skrifvelse, hvilken det ålåg Kongl. Maj:ts rådgifvare att behandla i den ordning, hvori Riksdagens skrivelser skola handläggas, så utställes ärendet till en början till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att deröfver afgifva utlåtande. Större delen af dessa erkände rättigheten af de grundsatser, som af Riksdagen blifvit uttalade, hvarefter Kongl. Maj:t för ärendets vidare behandling nedsatte en komité. Denna komité fick likväl icke sitt program uppställt alldeles i öfverensstämmelse med riksdagens skrifvelse, utan det formulerades så att komitén kunde inom friare gränser röra sig. Till ledamöter i komitén sattes 3 personer, som hade sitt hem i stad, och 3, som hade sitt bo på landet. De från stad voro personer, väl bevandrade i ärenden af denna beskaffenhet, en landshöfding, en landssekreterare och den tredje var chefen för postverket. Af de tre från landet komma, hvilka alla hade jordegendom, var *en* från södra, *en* från mellersta och *en* från norra delen af riket. Af dem var *en* egare till stora säterier i flera provinser och de andra egde oprivilegerad jord. Att de gingo till sitt uppdrag med olika åsikter kan icke förefalla underligt; och samarbetet var till en början icke utan alla svårigheter. Men under öfverläggningarne fingo de tillfälle att jemka och modifiera sina åsikter — den ene gaf efter i ett afseende, den andre i ett annat — och lifvade som de alla voro för att en ändring skulle ske i hvad som befunnas utgöra en orättvisa och i en mängd åldrade stadganden, kommo de omsider till full enighet så att någon reservation icke blef anmäld. De vidtogo åtskilliga modifikationer i Riksdagens förslag, hvilka utan tvifvel gjorde detta förslag mera antagligt. De tillstyrkte icke, att det skulle ankomma uteslutande på landstinget att bestämma legan, och de ville icke att, på sätt Riksdagen i sin skrifvelse ifrågasatt, entreprenadbidragen skulle fördelas lika mellan

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

staten och landstinget, utan när dessa bidrag uppgingo till en viss summa i förhållande till bevillningen, skulle en större andel öfvertagas af staten än den, som skulle af landstingen gäldas. De tillstyrkte vidare, att, när icke utan allt för stort bidrag en entreprenad kunde åstadkommas, skyldigheten för skjutslagen att forsla resande skulle kvarstå. Slutligen tillstyrkte de, att afgiften skulle erläggas, väl efter andra artikeln bevillningsförordningen, men dock så, att jordfastighet skulle deri deltaga med dubbelt större belopp än annan fastighet, frälseränta och hvarje annat beskattningsföremål. Detta komiténs betänkande har nu Kongl. Maj:t utan väsentliga ändringar framlagt för Riksdagen. I detaljer kunna meningarne vara delade, kan hända emellan något hvar, men här är frågan att få erkänd och så vidt ske kan tillämpa den länge opåaktade rigtiga grundsatsen, att skjuts-skyldigheten skall från jordbruket skiljas, och då har man icke ansett sig böra fästa sig dervid att en eller annan mindre betydande detaljbestämmelse kunnat vara annorlunda, och på samma sätt har Utskottet betraktat saken, då det lemnat förslaget nästan ovidrördt. Med afseende på de mindre väsentliga förändringar Utskottet förordat, ber jag att få förklara, att, då Utskottets ledamöter varit om dessa förändringar ense och således ej är att befara att derigenom uppkommer någon schism eller större svårighet att få förslaget antaget, jag icke har att tillstyrka något öfvergifvande af hvad Utskottet föreslagit.

Uti denna fråga mötes man till en början af inkasten att tidpunkten är icke lämplig för en sådan förändring som den föreslagna; att regeringen således icke nu bort framkomma med detta förslag, och att den grund, hvarefter bidragen skola utgå, är oriktig. För min del anser jag tiden alltid vara inne att rätta en orättvisa. Jag tror, att ett af Riksdagen till regeringen öfverlemnadt viktigt ärende, så snart det hunnit blifva af Regeringen beredt, bör åter framläggas för Riksdagen, och att hvad, som är yttradt i afseende på bidragens utgående efter bevillningens grund, icke är af den vikt, man velat deråt gifva. Jag medgifver visserligen, att ojemnheter i det hänseendet ega rum, men om jag går till författningen rörande föreskrifterna för jordens taxering så innehåller den, att fast egendom skall uppskattas till sitt *verkliga värde* med ledning af köpeafhandlingar, arrende- eller hyresafgifter, värderingar för samma egendoms belåning eller försäkrande mot brandskada samt öfriga om hvarje särskild egendoms beskaffenhet och afkastning erhållna uppgifter eller inhemtade upplysningar. I afseende på tillämpningen af dessa föreskrifter och tillsynen öfver deras iakttagande innehåller samma förordning, att i bevillningsberedningen, som först skall sammanträda, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger att förordna ordförande, att denne ordförande bör med sin uppmärksamhet följa ärendena, och att, om af öfriga ledamöter i beredningen något föreslås i afseende på taxeringen, som ordföranden icke gillar, han bör sådant i protokollet anmärka. Sedan kommer ärendet att behandlas af taxeringskomitén. Der kan en landshöfding, om han af en eller annan anledning anser nyttigt eller behöfligt, sjelf taga ordet för att söka få hvad felaktigt vara kan rättadt, och i allt fall åligger honom att så utsätta dessa taxeringsmöten, att kronofogde

kan jemte häradskrifvaren vara tillstådes för att iakttaga det allmännas rätt. Ytterligare komma taxeringsfrågorna under pröfningskomitén, uti hvilken landshöfdingen utser ledamöter bland de af taxeringskomitén föreslagna. Der är han sjelf ordförande, och dervid skall landskamereraren vara tillstådes för att tillse, att rätten blir iakttagen. Såsom taxeringskomitéerna äro sammansatta, då de flesta ledamöterna äro sådana, som innehafva fastighet, kan icke förefalla oväntadt, om det fins en tendens att hålla egendomsvärdena låga. Men åtskilliga nu nämnda korrektiv finnas deremot, och icke nog dermed, ty öfver taxerings- och pröfningskomitéerna står ännu Kammarrätten och öfver den åter Kongl. Maj:t, om ändring behöfver sökas.

Vid betraktande häraf torde finnas att bevillningsförordningen, hvad beträffar så väl sjelfva grunden för fast egendoms taxering som kontrollen öfver en rätt tillämpning af förordningen, icke är förtjent af allt det klander, som rigtas emot densamma. Om och i hvad mån denna grund följes och föreskrifna kontroller handhafvas, derom kunna vara och äro meningarna delade, och i afseende derå vill jag icke nu inlåta mig i en närmare undersökning, endast derå beder jag att få fästa uppmärksamheten att, om än bevillningen efter andra artikeln af jordbruksfastighet, såsom en föregående talare meddelat, icke år 1877 för hela riket uppgått till mer än 569,146 kronor 90 öre, så utvisar dock en tabell, som finnes intagen i komiterades betänkande, att under året 1875 skjutsentreprenadbidragen från *landet* uppgingo till 858,850 kronor, och att, om derifrån drages statens hela tillskott till entreprenaden, 175,000 kronor, ehuru en del deraf utgår till åtskilliga städer, ändock återstodo 683,850 kronor, hvilka de till skjuts indelta hemman, som ingått på entreprenad, hafva att utöfver sin bevillning efter andra artikeln erlægga, hvaraf och då derjemte uppmärksammas att för en stor del hemman skjuts in natura utgöres och att icke allenast säterier och boställen, till följd af gällande föreskrifter, utan ock kanske $\frac{2}{5}$ af den skjutsningsskyldighet underkastade jorden till följd af sin belägenhet är från deltagande i skjutsningsbesväret för närvarande befriade, framgår att de till skjuts indelade hemmanen hafva att draga en börda, hvilken, ehuru mycket olika fördelad, dock för dem i medeltal säkerligen uppgår till bevillningens dubbla belopp. Om vid fastställande af taxering å dessa hemman afseende fästes å sådana förhållanden, anser jag sådant icke underligt. Men om nu dessa hemman befrias från en skyldighet, som, så vidt jag förstår, icke bör hvila på dem, så stiga derigenom, under iakttagande af bevillningsförordningens föreskrifter, deras taxeringsvärden, hvilket åter kommer att verka derhän, att andra beskattningföremål, med hänseende till gemensamma kommunala afgifter, också få en lindring. Att nu fördrå såsom vilkor för antagande af det föreliggande förslaget, att man förut skall ändra bevillningsstadgan, till större stränghet mot fasta egendomen, synes mig icke vara rätta gången; mig synes deremot, att man skall göra rättvisa först genom att befria jorden från skjutsskyldigheten och sedan ändra bevillningsförordningen, i fall skäl dertill är, men i allt fall tillse att hvad lag stadgar varder samvetsgrant iakttaget. Att nu ytterligare sammanföra denna fråga med de flera stora och svårlösta, som redan

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

äro med hvarandra sammanknippade, såsom härordning, grundskatt. synes mig icke kunna leda till ett önskvärdt resultat. Jag kan således för min del icke heller fästa afseende vid denna invändning. Nu har man dessutom i det föreliggande betänkandet föreslagit, att jordbruksfastigheter skola i entreprenadbidragens utgörande deltaga dubbelt mot andra beskattningsföremål, hvarigenom den ojemnhet, som möjligen kunde finnas ega rum i fastighetstaxeringen, måste anses vara utjämnd.

Det har blifvit anmärkt, att landstinget icke är den myndighet som med denna sak borde hafva befattning. Man har dertill redan svarat, att frågor rörande kommunikationsanstalter icke äro främmande för landstinget. Om Konung och Riksdag gemensamt hänvisa en sådan fråga som denna till landstinget, tror jag visserligen icke, att något deremot bör vara att invända, och det desto mindre som, enligt det föreliggande förslaget, det icke blir landstinget, som skall bestämma skjutslegans belopp, och icke heller om en erbjuden entreprenad skall antagas eller icke. Det skulle bero på andra myndigheters slutliga bestämmande.

Jag kan för min del icke heller dela det misstroende, som man från några håll synes hysa mot landstingen och deras blifvande sätt att gå till väga i sådana frågor som denna. Jag vet icke att landstingen gifvit skäl till ett sådant misstroende.

Det har i afseende på frågans ordnande blifvit vidare föreslaget, att af entreprenadbidragen skulle staten öfvertaga $\frac{4}{3}$ och skjutslagen $\frac{1}{3}$. Tendensen i vår lagstiftning i afseende på skjutsen är väl, att det bör blifva ett statens direkta åliggande. Tiden dertill är dock, efter den erfarenhet som vunnits i afseende på postskjutsen, ännu icke kommen, och då vi sålunda haft och ännu torde hafva att steg för steg nalkas målet, så böra vi nu åtminstone taga ett så stort steg som möjligt framåt. Och ett steg i den riktningen är att så ordna de distrikt, som hafva att sörja för skjutsen, att när vi ej kunna göra hela landet till ett distrikt, distriktet blifver landtingets område och skjutsbestyret en landstingens angelägenhet; hvaremot, om man bibehåller det som de enskilda skjutslagens, man kommer att stå kvar på samma punkt som nu, hvilket dessutom skulle framkalla åtskilliga svårigheter, hvaribland må framhållas i främsta rummet, att derigenom skulle uppstå stora ojemnheter mellan skjutslag, bredvid hvarandra belägna. Det är illa, att ojemnheter i skjutsningstungan finnas mellan särskilda län inbördes, men än värre blir det, om ojemnheterna, och de stora ojemnheterna, införas mellan de särskilda skjutslagen, och jag beklagar de Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som i sådant fall skola hafva med dessa ärenden att göra. En följd af ett stadgande sådant som det ifrågasatta, skulle blifva, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall till skjutslag indela alla hemman, hvilka efter nuvarande stadganden kunna hafva att för skjutsens utgörande ansvara. Det blir således att till det ena eller andra skjutslaget hänvisa alla dessa skjutskyldiga hemman. Betänkligheter i afseende på sättet för detta hänvisande kunna lätt uppstå, och man måste finna, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut i sådana ärenden kommer att djupt in-

verka på det ena eller andra skjutslagets intressen och följaktligen kan framkalla stort missnöje.

Vidare vill det synas mig vara ett fel i förslaget om skjutskostnadernas fördelning emellan staten och skjutslaget att, om entreprenad icke kan erhållas, utan skjutsen måste in natura utgöras, och till skjutslaget måste förläggas vidt aflägsna hemman, man blir nödsakad att åter införa och uti än svårare grad införa den inrättning som kallas hållskjuts, hvilken vi lyckligtvis i det allra mesta redan kommit ifrån.

Det har blifvit anmärkt, att genom det föreliggande förslaget de norra provinserna skulle blifva synnerligen lidande. Det kan naturligtvis icke vara så menadt, att någon ytterligare börda skulle tillfogas dem utöfver den de redan äro underkastade, emedan staten för dessa provinser skulle mer än för andra bidraga till lättande af skjutsstungan, utan meningen är väl, att bördan skulle, oaktadt förändringen till en större grad än i sydligare provinser kvarstå och betunga derifrån nu fritagna personer, och i det hänseendet har uppmärksamheten egentligen blifvit fästad på Jemtlands län. Enligt hvad komiténs betänkande innehåller hafva skjutsbidragen utgjort 108,100 kronor, hvilken summa, om den af Riksdagen föreslagna grund för bidragets fördelning antoges, skulle nedsättas till hälften, eller till 54,050 kronor, men enligt komiténs af Konungen och Utskottet förordade förslag ytterligare minskas till 38,200 kronor. Nu är likväl uppgjord en beräkning, mot hvilken åtminstone jag icke finner anledning till anmärkning, enligt hvilken beräkning skulle till följd af de utaf komitén föreslagna anordningar och åtskilliga andra uppgifna förhållanden, länets bidrag till skjutsentreprenaderna komma att stanna vid 21,567 kronor. Jemför man nu dessa belopp, det första af 108,100 kronor och det sista af 21,567 kronor, så finner man en minskning af något öfver 86,000 kronor. Likvisst bör anmärkas, att af det särskilda bidrag som nu till entreprenader utgår, har Jemtland, såsom billigt, fått uppbära en mycket betydande andel. All anledning förekommer emellertid, att dessa länets bidrag icke skola på långt när uppgå till så stort belopp, som det sistnämnda. Den jernväg, som på statens bekostnad nu är under anläggning genom provinsen Jemtland, är förlagd der de vägar äro, på hvilken den största trafiken ega rum. Flera tusen hästar utgå, och många tusen kronor utbetalas årligen såsom entreprenadbidrag för skjutsen vid gästgifvaregårdar, som, när jernvägen fullbordats, blifva föga besökta, och jag har af en bland denna Kammars ledamöter hört berättas att genom byggandet af en annan del af den bana, som kommer att förbinda Sundsvall med Riksgränsen, entreprenadbidragen, som förut varit ganska höga, i väsentlig mån nedgått. På denna jernväg kommer utan tvifvel icke blott resande att befordras utan också mycket gods, för hvars försling nu måste sökas hjälp af hästar inom provinsen. Ett stort antal af dessa hästar blifva då lediga att användas till skjuts, och detta skall utan tvifvel lända till nedsättande af entreprenadgifterna. Hvad vidare angår summan 108,100 kronor, ber jag att få meddela några upplysningar, som erhållits af en utaf provinsens representanter i Andra Kammaren, hvilken jemväl

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Förändrad
reglering af
skjutsväseniet.
(Forts.)

förklarar sig ganska belättna med komiténs betänkande. Han upplyser, att provinsens bidrag hufvudsakligen utgå i *hö* in natura, och att bidragens höga siffra för år 1875 berodde på 1874 års höga markgångspris å denna artikel, enär näst föregående årets markgång ligger till grund för entreprenadbidragens utgörande. Han meddelar vidare i den uppsats jag håller i min hand, att kostnaden för uppehållande af samtliga skjutsentreprenader i länet, inberäknadt länets bidrag 5,091 kronor 91 öre till Jemt Krogen i Vesternorrlands län, i jemna tal utgjorde år 1875 108,100 kronor, men år 1876 62,840 kronor och år 1877 73,200 kronor. Man ser således att frågan, äfven hvad angår Jemtland kan ses från olika sidor och att dess representanters åsigt icke stämma väl öfverens.

Det har äfven blifvit anmärkt i afseende på denna punkt, att entreprenadbidraget för staden Östersund komme att genom den nya anordningen i betydande mån förhöjas. Det skulle ökas med ett belopp af mellan 1,800 och 1,900 kronor. Jag, ber dock att få fästa uppmärksamheten derpå, att den nedsättning som bör antagas komma att ega rum i afseende på entreprenadbidragen för hela provinsen, också skall hafva sin inverkan på staden Östersund. Mig, liksom jag förmodar, en hvar, har det förefallit underligt, att den lilla provinsstaden kunnat vara skattad i bevillningshänseende högre än ett helt län. Men med kändedom, att i bevillningsförordningen stadgas, att jordfastighet skall efter sitt verkliga värde uppskattas, och att författningen innehåller en mängd kontroller, för att detta må blifva samvetsgrant iakttaget, har jag icke velat tveka derom, att den proportion, som i detta hänseende med afseende på taxeringen visat sig, vore med rättvisa öfverensstämmande. Derföre har det väckt hos mig icke ringa förvåning, att i en reservation, som är afgifven mot Utskottets betänkande, anföres såsom ett "slående exempel på delningsgrundernas orimlighet, att den lilla staden Östersund finge till länets skjutsväsen bidraga med 5,159 kronor, under det hela länets samtliga jordbruksfastigheter dertill endast skulle utgifva 8,842 kronor." Jag kan icke för mig förklara möjligheten af att från länets egen höfding få höra ett så beskaffadt uttalande, men om till följd deraf att entreprenadbidragen i länet varit höga bevillningstaxeringen på landtfastigheter hållits lägre än den bort, så förutser jag att, om Kongl. Maj:ts proposition vinner Riksdagens bifall, det skall blifva en ytterligare maning för dem, som hafva att vaka öfver bevillningsförordningens efterlefnad, att noga tillse, att en riktig proportion, hvilken bör blifva helt annorlunda än den nuvarande, varder emellan stad och land iakttagen.

Man har fäst sig vid ett yttrande i statsrådsprotokollet, att Departementschefen trodde, att antagandet af den förändrade grunden för entreprenadbidragens utgörande skulle hastigare framkalla ett medgifvande till en förändring i de grunder, som gälla i afseende på bevillningen; och man har kallat denna tanke godtrogen. Jag huser den åsigt, att vill man vinna rättvisa, så skall man ock visa rättvisa. Jag anser att detta är en *god tro*, och jag skattar mig lycklig, att jag under ett långt lif kunnat bibehålla densamma och hoppas, att den aldrig skall öfvergifva mig. Det har blifvit anmärkt, att det icke är

rätt, att landstinget skall bestämma entreprenadbidragens belopp äfven för stad. Jag tror, att i det hänseendet har komitén gifvit fullständiga skäl för sitt tillstyrkande, och jag ber att få begagna tillfället för att påpeka, att man icke alltid kan anse, att de bevillningsbidrag, som utgå från städerna träffa dessas invånare. Vi hafva nemligen många städer, der bankinrättningar finnas, och många, hvilka äro säten för betydande bolag. Dessa beskattas derstädes; men delegarne äro kanske till minsta delen stadens invånare och den bevilling som der ålägges banken eller bolaget, träffar egentligen icke endast staden utan säkerligen än mera omkringliggande landsbygd.

En anmärkning har blifvit framställd, hvars befogenhet jag erkänner; den nemligen att samfärdseln kan komma att genom de föreslagna stadgandena i någon mån försvåras och fördyras. Men jag tror icke, att de resande hafva rätt att föra klagan deröfver, för så vidt icke den lega, de hafva att erlägga, är högre än hvad som svarar mot den förmån, som de åtnjuta, och i den mån detta icke är fallet, utan staten och länet få bidraga till kostnaderna för deras fortskaffande, tror jag icke att någon anmärkning i det afseendet mången kommer att bidraga till samfärdselns uppehållande, som nu är derifrån befriad. Detta gäller löntagare, industriidkare och innehafvare af privilegierad jord. Jag befinner mig sjelf i alla dessa kategorier; men jag måste erkänna rättvisan af det framlagda förslaget, och vid sådant förhållande har jag icke annat att säga än att jag och många med mig varit i längre åtnjutande af denna frihet, än som rättvist varit.

Med den öfvertygelse, som jag har om rättvisan af denna sak, skulle jag mycket beklaga, om den icke erkändes, och jag tror, att om man i en sådan fråga lemnar sitt medgifvande, desto mera kraft och mera skäl har man att stå emot, om, hvad icke omöjligt är, *mindre befogade* anspråk skulle komma att framställas. Jag kunde visserligen hafva mera att anföra, men kanske jag redan tagit Kammarrens uppmärksamhet för länge i anspråk och slutar derföre med att anhålla om bifall till Utskottets betänkande.

Herr Holmberg: Jag är tveksam, huruvida jag skall inlåta mig i svaromål på en föregående talares fälda yttrande, att minoriteten inom det Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet icke skulle fått göra sina röster gällande, ja icke ens hörda inom Utskottet, utan hänvisats att i reservationer gifva sina meningar till känna; men jag kan dock icke underlåta att inlägga min gensaga mot befogenheten af ett sådant tillmål, som torde bero på missuppfattning af någon enskild utskottsledamots under öfverläggningen begagnade, möjligen mindre väl valda uttryck, eller kanhända af eget tillfälligt misshumör.

I sjelfva det ärende, som föreligger, ber jag att såsom ledamot af det Utskott, som haft sig anförtrödt att söka bereda en lämplig lösning af den så länge omhandlade skjutsfrågan, få yttra mig något vidlyftigare, än jag i annat fall skulle gjort.

Såsom en väsentlig anmärkning mot Kongl. Maj:ts förslag har i en af reservationerna och äfven nu i ett yttrande af en talare från

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Kopparbergs län anmärkts, att landstingen genom berörda förslag komme att införas på ett område, som, enligt 2 § i landstingsförordningen, skulle ligga utom landstingens befogenhet. Nämnde 2 § innehåller dock, att landstingen hafva befogenhet att taga befattning med anstalter för kommunikationsväsendets befordrande, så vidt denna angelägenhet enligt allmänt gällande författningar icke tillhör offentlig myndighets embetsåtgärd; och då nu skjutsväsendet torde rätteligen kunna subsumeras under anstalter för kommunikationsväsendets befordrande, behöfver man endast att i gällande författning om skjutsväsendet tillerkänna landstingen befogenhet att med Konungens Befallningshafvande samverka för skjutsväsendets ordnande, för att hinder deremot ej må anses i landstingsförordningen förefinnas. Uti förevarande förslag till stadga är emellertid landstingets befogenhet inskränkt derhän, att detsamma, enligt 1 §, lika med Konungens Befallningshafvande eger afgifva förslag å maximibeloppet af den skjutslega, som, enligt hvad Kongl. Maj:t bestämmer, kan inom landstingsområdet få af entreprenör uppbäras, äfvensom att, enligt 15 §, landsting har sig uppdraget att efter bästa förstånd och samvete pröfva, huruvida betingadt entreprenadbidrag må anses skäligt eller icke, samt i senare fallet hvilken ned-sättning deri som skäligen bör ega rum. Dessa landstingets bestämmelser leda dock icke ovilkorligen till någon utgift för landstingsområdets skattdragande eller för staten, utan dertill fordras äfven, att Konungens Befallningshafvande efter vederbörlig pröfning dertill lemnar sitt godkännande af samma bestämmelser; och äfven om detta godkännande tillkommer, kan man väl icke säga, att det är landsting och Konungens Befallningshafvande, som för skjutsväsendets ordnande beskatta såväl staten som enskilde, utan det är Kongl. Maj:t och Riksdagen, hvilka i särskild lag på förhand stadgat att sådan beskattning skall utgå i de fall, då entreprenadbidrag icke fordras till högre belopp, än som af både landsting och Konungens Befallningshafvande finnes skäligt.

Äfven har det anmärkts, att det skulle vara i politiskt hänseende betänkligt, om landsting skulle ega att ingå i pröfning af entreprenadbidrags antaglighet, enär det vidgade inflytande i finansielt hänseende, som sålunda skulle tillkomma landstinget, kunde menligt inverka på dess sammansättning. Denna anmärkning torde dock vara af mindre betydelse, helst den åtrå efter platser inom landstinget, som städse i hög grad förefunnits hos landets hemmansegare och jemväl redan lyckats göra sig gällande, svårligen kan genom nu ifrågavarande anordningar blifva större eller mera ingripande i landstingens sammansättning, än den redan är.

Vidare har det anmärkts, att det skulle vara olämpligt att åt landstingen uppdraga pröfningen af entreprenadanbudet, enär nödig ovelld icke kunde af dem förväntas, emedan, då flertalet af dess ledamöter utgjordes af skjutsskyldige, de skulle i eget intresse antaga huru höga anbud som helst, under det deremot andra landsting der de skjutsningsskyldige undantagsvis ej utgjorde flertalet, skulle underkänna hvarje anbud. För egen del fruktande lika litet det ena som det andra, ber jag att få anmärka, att det väl endast är i Jemtland, der alla pro-

vinsens hemmansegare utgöra ett gemensamt skjutslag, som det skulle kunna hända, att landstingsmännens flertal kunde bestå af skjutsskyldige vid ifrågavarande skjutsanstalter; men att det, eget nog, just är i denna provins som anordningar, nästan enahanda med de nu föreslagna under mera än $\frac{3}{4}$ sekel varit uti ifrågavarande hänseende använda och visat sig vara ändamålsenliga. Inom andra län deremot, der hvarje skjutsanstalt har åt sig anslagna ett fåtal hemman såsom skjutslag, skulle det vara en särdeles ovanlig ödets skickelse, om flertalet af landstingsmän skulle vara egare af hemman, indelade till särskilda skjutslag och dertill just sådana för hvilka skjutsning oskäligt höga entreprenadbidrag vore fordrade. För öfrigt skola ju entreprenadanbud icke prövas i klump utan hvar för sig; och det torde väl endast undantagsvis kunna såsom möjligt antagas, att några landstingsmän med synnerligt inflytande inom landstinget skulle kunna genomdriva godkännande af alltför höga entreprenadbidrag för de skjutsanstalter, vid hvilka de sjelfve, eller andra, för hvilka de intressera sig, vore skjutsskyldige. Men äfven i sådant fall är i förslaget sörjdt för erforderlig motvigt, i det att förslaget inrymmer Konungens Befallningshafvande rättighet att vägra godkännande af entreprenadanbud, som Konungens Befallningshafvande anser innebära anspråk på högre entreprenadbidrag, än som kunna vara skäliga. Dock torde eu sådan vägran ganska sällan behöfva ifrågakomma, enär med den erfarenhet, vi väl ganska allmänt hafva om landstingsmännens obenägenhet för fattande af beslut, som kunna medföra någon särskild beskattning, det icke torde vara att befara, att landstingsmännens flertal skall, för befordrande af en eller annans enskilda fördel, godkänna entreprenadbidrag till alltför höga belopp. Snarare kunde man hafva skäl att befara underkännande af skäliga anbud; men jag är dock fullt öfvertygad, att det ytterst sällan skall inträffa att i de fall, då skjutslaget vinnlagt sig om att åstadkomma entreprenadanbud, i hvilket anspråket på entreprenadbidrag ej sträckt sig utöfver hvad landstingsmännen inom sig anse rätt och skäligt, deras flertal icke skall underlåta att afgifva ett ärligt förklarande, att bidraget bör såsom skäligt bifallas, enär de i annat fall skulle utsätta sig för såväl yttre som inre förebråelse att hafva oskäligen nödgat skjutslaget att, utan bidrag och mot nedsatt lega, utgöra sin skjutsningsskyldighet och sålunda få vidkännas densamma vida tyngre än eljest. Jag kan således icke finna annat än att landstingens medverkan vid skjutsväsendets ordnande, på sätt i förevarande förslag är vordet bestämdt, skall visa sig vara en särdeles lämplig utväg för vinnande af det ytterst viktiga önskningsmålet att kunna få de särskilda entreprenadbidragens belopp i möjligen närmaste mån begränsade till hvad de skäligen böra utgöra.

Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet har redan erinrat derom, hurusom de särskilda orterna väl af gammalt haft sig ålagdt att sörja för skjutsningens uppehållande, men att denna skyldighet *de jure* endast innefattat förpligtelse att prestera skjuts mot rättighet att derför erhålla full betalning; och Riksdagen har äfven i sin underdåniga skrifvelse af den 21 Maj 1875 ansett sig böra såsom hufvudregel vid skjutsväsendets ordnande framhålla, att den re-

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

sande borde för sitt fortskaffande betala verkliga värdet af skjutsbefordringen inom den ort, der han färdas, men att, då en ovilkorlig tillämpning af denna hufvudregel skulle medföra allt för stort hinder för samfärdseln, erforderliga tillskott måste lemnas dem, som på entreprenad åtaga sig resandes befordran mot en skjutslega, som med afseende å samfärdselns kraf sättes lägre än som af skjutsväsendet inom de särskilda orterna påkallades. Sådana tillskott hafva de skjutskyldige, hvilka icke velat in natura fullgöra sin skjutsningsskyldighet, *de facto* ej kunnat undgå att sjelfva vidkännas; men dessa utgifter äro i sjelfva verket en orättvis pålaga, från hvilken de kunna hafva rättmätigt anspråk att blifva befriade. Emellertid har med afseende derå, att sådant tillskott nödvändiggöres af den allmänna samfärdselns tillgodoseende, äfven det yrkande ifrågasatts, att dessa tillskott borde helt och hållet gäldas af staten; men då invånarne i de orter, der skjutslegan i samfärdselns intresse måste sättas lägre än skjutsens värde och följaktligen i betydlig mån högre entreprenadbidrag tillkomma, vida mera än invånarne i andra orter, der sådant förhållande icke eger rum, hafva gagn deraf, att skjutslegan inom orten i samfärdselns intresse sättes lägre än skjutsvärdet, så synes det icke vara obilligt, att sådana orter deltaga med staten i de för det gemensamma ändamålets vinnande erforderliga bidrag, de der i allt fall blifva högst betydligt lägre, då orternas befolkning är verksamt intresserad i bidragens begränsning till möjligen minsta belopp. Också hafva de icke varit många, som på fullt allvar velat förfakta den satsen, att det kunde vara rådligt att staten helt och hållet öfvertog entreprenadbidragens gäldande. Deremot hafva flere i likhet med två af reservanterna inom Utskottet och äfven en föregående talare, ifrågasatt, att såsom en af de väsentliga grunderna för skjutsväsendets lämpligaste ordnande skulle bestämmas, att hvarje skjutslag skulle ensamt för sig gälda en mindre del af det särskilda entreprenadbidraget, t. ex. en femtedel, och att de öfriga fyra femtedelarne skulle utgå af statsmedel; och de hafva trots sig härigenom jemväl kunna vinna ett äfven enligt deras åsigt outhärligt medel mot entreprenadbidragens oskäligen stegrande. Enligt min åsigt deremot, grundad på icke så liten erfarenhet af hithörande förhållanden, skulle en sådan anordning i många fall, om icke i de flesta, hafva till följd, att skjutslagen, som äro de enda, hvilka vid auktionerna kunde uppträda såsom entreprenörer å skjutsning med måttliga anspråk på bidrag, skulle helt enkelt i entreprenadbidrag fordra så mycket mera, som af deras egen lagstadgade andel deri motsvarades, utan att Konungens Befallningshafvande i annat fall, än då bidrag till uppenbarligen allt för högt belopp af entreprenör fordrats, kunde vägra bidragets godkännande, helst Konungens Befallningshafvande måste gifva sådana skäl för vägradt godkännande af fordradt entreprenadbidrag, att desamma kunna i händelse af besvär varda af Kongl. Maj:t gillade, då deremot lands- ting icke är lika bundet i fråga om sin vägran, den der icke får öfverklagas. Effekten af en sådan anordning skulle sålunda i de flesta fall blifva att man icke hade någon verksamt motvigt mot entreprenadbidragens oskäligen stegrande och att de skulle komma att uppgå till

vida högre belopp än som, derest Kongl. Maj:ts förslag varder gällande, kan blifva fallet; och då dessutom de fyra femtedelarne, enligt reservanternas förslag skulle komma att utgå såsom allmän bevilning utan den modifikation, som nu af Kongl. Maj:t ifrågasatts, torde de som skatta för andra beskattningsföremål än jordbruksfastigheter, icke komma att vinna på en sådan anordning, utan tvärtom få vidkännas vida större bidrag, än enligt förevarande förslag. För öfrigt möter en vigtig principiel svårighet mot antagandet af förslaget, att skjutslagen skulle vidkännas en viss andel af entreprenadbidragen utöfver hvad som i allmän bevilning såsom entreprenadbidrag till samfärdsels uppehållande skulle på dem belöpa, ty derigenom infördes ju en ny beskattning på endast en viss klass af medborgare, hvilket väl icke kan låta sig göras. Åtminstone måste man derjemte rättvisligen stadga, att en hvar hemmansegare inom de särskilda skjutslagen skulle hädanefter som hittills vara berättigad att, om han icke ville erlægga den på honom belöpande särskilda andelen af fordradt entreprenadbidrag, in natura utgöra sin skjutsning samt i följd deraf vara befriad från utgifvande af något entreprenadbidrag; men denna oundgängliga valfrihet komme att stå ganska illa tillsammans med Herr Asplunds i dess reservation framställda förslag att *alla* enligt lag skjutsnings-skyldige hemman inom länet, och således jemväl de, som till följd af aflägset läge eller andra förhållanden hittills icke varit indelade till effektiv skjutsning, skulle omregleras till särskilda skjutslag med större omfattning, så att ej något till skjutsnings utgörande skyldigt hemman blefve derifrån fritaget. En sådan anordning skulle nemligen, huru lämplig den än kunde vara, då entreprenad komme till stånd, i motsatt fall för åtskillige af de skjutsskyldige, som vore boende flera mil aflägsse från den skjutsanstalt hvartill de voro indelade, blifva i högsta grad betungande samt nödvändiggöras deras indelande till hållskjuts; och för ett så reaktionärt tillvägagående torde man väl böra akta sig.

Emellertid kan det icke nekas, att det sätt, hvarpå skjutsfrågan i förevarande förslag blifvit löst, likasom hvarje annat, som kan ifrågakomma icke är utan all olägenhet, och såsom en sådan har reservanten från Jemtlands län i de bjertaste färger framhållit den olikhet i afseende på bidragen till skjutsentreprenaderna, som af förslagets tillämpning skulle inom olika län eller landstingsområden drabba de till lika bevilning satta beskattningsföremål af enahanda slag, äfvensom den något ojemna fördelningen mellan de särskilda beskattningsföremålen inom samma län; men den obillighet, som sålunda förmenats vara för handen, är dock i sjelfva verket icke så stor, som den vid första påseendet förefaller. Härvid torde nemligen böra bemärkas, hurusom uppenbart är, att inom de norra orterna, der just denna obillighet skulle vara så särdeles framstående, jordbruksfastigheterna icke äro satta till det bevillningstaxeringsvärde som vederbör, i hvilket afseende jag torde endast behöfva hänvisa derpå, att, hvad Jemtlands län angår, alla jordbruksfastigheterna inom provinserna Jemtland och Herjedalen för år 1875 icke voro satta till högre bevillningsafgift än 6,276 kronor 54 öre, under det att de af dessa fastigheter

*Förändrad
reglering af
skjutsv äsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

som äro skjutskyldiga, visat sig vara af den godhet, att deras egare kunnat vara i stånd till att för desamma under året utgöra skjuts-entreprenadbidrag till belopp af 104,900 kronor, eller mer än 17 gånger bevillningen. Nästan detsamma kan anmärkas i afseende på de öfriga län, hvilkas förhållande åberopats såsom bevis på den obillighet, förevarande skjutsstadgans bestämmelser om entreprenadbidragens fördelning skulle komma att i tillämpningen medföra. Sälunda har för år 1875, i rundt tal uppgifvet, bevillningen för samtliga jordbruksfastigheter i Norrbottens län utgjort endast 5,500 kronor, i Vesterbottens län 7,800 kronor, i Kopparbergs län 16,100 kronor, i Vermlands län 28,100 kronor, i Gefleborgs län 13,600 kronor och i Vesternorrlands län 14,400 kronor, under det att de skjutskyldiga jordbruksfastigheterna dock kunnat erlägga skjutsentreprenadbidrag till så stora belopp som i Norrbottens län 34,200 kronor, eller mer än 6 gånger sin bevillning, Vesterbottens län 46,100 kronor, eller mer än sex gånger bevillningen, i Kopparbergs län 96,300 kronor, eller nära sex gånger bevillningen, i Vermlands län 90,200 kronor, eller mer än 3 gånger bevillningen, i Gefleborgs län 119,700 kronor, eller mer än 8 gånger bevillningen, och i Vesternorrlands län 147,200 kronor, eller mer än 10 gånger bevillningen. Sådana uppenbara orimligheter kunna väl med allt skäl väcka den största förvåning; och då dessa läns befolkning och myndigheter kunnat tillstämja, att bevillningstaxeringarne fått sälunda aflöpa, få de skylla sig sjelfva att vid en reglering, som ansetts erfordra uttaxering af bidrag efter bevillningsgrund, man icke så mycket, som eljest skulle hafva skett, kunnat fästa afseende på de abnorma bevillningsförhållandena i de norra orterna, helst det väl är påtagligt, att bevillningen ej är riktigt åsatt, men alldeles ovisst, hvad den rätteligen borde utgöra. Herr Statsrådet och chefen för civildepartementet har och tydligen ådagalagt, att icke allenast skjutsväsendets ordnande enligt förevarande förslag, utan äfven många andra förhållanden skola komma att i framtiden samverka derhän att inom de norra länen, bevillningen för jordbruksfastigheterna icke komme att blifva så låg, ej heller entreprenadbidragen så höga, som de måst af komitén upptagas, på grund af nu rådande förhållanden.

Af en reservant mot Utskottets betänkande, äfvensom af en talare från Jemtlands län, har vidare blifvit anmärkt, att tidpunkten för den frågavarande reformens genomförande skulle vara illa vald, enär denna reform borde, jemte andra sådana, göras till vilkor för vinnande af en mera rättvis bevillningsbeskattning än den nuvarande; men jag tror, att vi litet hvar numera hafva mindre glädjande erfarenhet af hvad slika sammankopplingar såväl direkt som indirekt medföra; och det torde vara det på samma gång lämpligaste och för en ärlig svensk mest tillfredsställande, att hvarje fråga får särskildt för sig lösas efter som rätt och skäligen kan synas. Den tidpunkt torde ännu vara långt aflägsse, då meningarna kunna blifva någorlunda ense, huru en fullt rättvis bevillningsförordning skall se ut; och det har derfor synts såväl den förberedande skjutskomitén, som äfven Kongl. Maj:t, vara lämpligast att för möjligheten att efter bevillningsgrund uttaxera någon andel af entreprenadbidragen, endast fordra den såsom rättvis temligen

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

allmänt erkända och i fråga om kommunalutskylder jemväl i derom utfärdad författning tillämpade bestämmelsen, att bevillingen för jordbruksfastighet, som nu utgår endast med 3 öre för 100 kronor taxeringsvärde, skall vid ifrågakommande uttaxering efter bevillningsgrund räknas till dubbelt. Denna bestämmelse torde ock i förevarande fall komma att visa sig tillfyllestgörande, om vederbörande, å hvilka sådant kan lagligen ankomma, jemväl öfvervaka, att taxeringsvärdena å jordbruksfastigheter blifva satta i enlighet med nu gällande bevillningsförordnings föreskrifter, så tillämpade, som rätteligen vederbör.

Vidare har af en reservant mot förevarande förslagets antaglighet anmärkts, att samfärdseln, för så vidt på skjutsinrättningarne komme att bero, skulle betydligt försvåras och fördyras. Hvad dyrheten angår, ankommer det dock på tidsförhållandena och Kongl. Maj:ts pröfning, hvilka belopp Kongl. Maj:t kan finna skäligt att såsom maximum för skjutslega inom särskilda orter fastställa; och jag kan därför icke finna denna anmärkning vara befogad. I afseende åter å bestämmandet af det hästantal, som vid hvarje skjutsanstalt kan vara erforderligt, olika för olika tider af året, om så finnes lämpligt, är detta bestämmande uti förevarande förslag, hädanefter såsom hittills, öfverlemnadt till Konungens Befallningshafvandes fria bepröfvande. Det är endast i afseende på tiden för hästarnes inställande som någon mindre bekvämlighet för de resande skulle komma att vid åtskilliga skjutsanstalter ega rum; men då slika eftergifter äro bland de verksamaste medlen till beredande af billiga entreprenadkostnader, torde dessa lindrigare bestämmelser vara välbetänkta, helst i de flesta fall. Hädanefter ej mindre än hittills, tillfälle till föregående skjutsbeställning nog kommer att förefinnas. Skjutskomitén behandlade äfven ganska omständligt den frågan, huruvida det skulle vara skäl att efter utländskt mönster äfven här i landet låta postverket på de mest behärna vägarne sörja för resandes befordran med postförande diligenser och extra postvagnar, men de kalkyler, som uppgjordes, visade, att deraf skulle föranledas så högst betydliga kostnader, att komitén enhälligt fann sig icke ens böra ifrågasätta sådana anordningar. Det kunde visserligen hafva varit lämpligt, att man intagit denna utredning i komiténs betänkaude; men tiden för dess sammanskrifvande var begränsad, och det blef temligen digert i alla fall. För öfrigt torde jag såsom ett hufvudsakligt observandum få anmärka, att större fordringar på bekvämlighet så i ett som i ett annat afseende kräfva nödvändigt större entreprenadbidrag; och, då man framdeles vill vidkännas de senare, kan man ock med fullt skäl ifrågasätta och erhålla de förra.

Af egen erfarenhet känner jag mer än väl, huru svårt och vanskligt det är, att uppgöra förslag till skjutsväsendets lämpliga och rättvisa ordnande, helst de många förslag, som härutinnan inom komitén förevo, befunnos medföra hvar sina mer eller mindre väsentliga olägenheter. Slutligen förenade sig dock komiténs ledamöter om det förslag, som hufvudsakligen ligger till grund för Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition och hvari de motsatta åsigtternas väsentligaste fordringar blifvit i möjlig mån tillgodosedda; och då jag är

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

öfvertygad, att något annat förslag, mera tillgodoseende samtliga samhällsklassers berättigade anspråk uti ifrågavarande hänseende, svårligen nu kan åstadkommas, anser jag mig ock böra yrka på bifall till Kongl. Maj:ts proposition med de mindre väsentliga förändringar och tillägg, som Utskottet tillstyrkt.

Herr von Koch: Tiden är så långt framskriden och så mycket har anförts å ömse sidor, att jag skall fatta mig så kort som möjligt och särskildt icke ingå i de smärre detaljanmärkningar, som äro framställda mot vissa paragrafer, helst då jag vid dessa kan få tillfälle att yttra mig i afseende å en del anmärkningar, som blifvit framställda af en reservant, såsom att genom nu föreliggande förslaget *samfärdseln skulle hindras och försvåras*. När vi komma dit, skall jag, om så behöfves, yttra min tanke. Nu vill jag endast i allmänhet säga, att jag för min del, jag som länge sträfvat i den rigtning, deri vi nu hålla på att taga ett steg, är oändligt tacksam för det framlagda förslaget. Detta från Civildepartementet framlagda förslag är, i jembeförelse med andra förslag, som kommit från samma departement, i afseende å frågans vikt och den lyckliga lösning alla svårigheter erhållit, så framstående, att det enda, som kan jämföras dermed, är det Dankwardtska förslaget till skiftesstadga. Jag är också tacksam mot den komité, som varit tillsatt för förslagets utarbetande, och hvilken, såsom vi veta, bestod af de mest disparata element, för det den lyckats fullända och framlägga ett förslag, som tillvunnit sig både komitéledamöternes och konseljens *enhälliga* tillstyrkan i hufvudsak och som inom Utskottet framkallat endast tre reservationer, hvilka, jag tillåter mig säga det, icke innehålla ett enda skäl, som på ringaste vis inverkar på min öfvertygelse. Derför vill jag också, om jag äfven har en eller annan anmärkning, låta liksom hvarje praktisk lagstiftare måste göra i sådana frågor, som bero på begge Kamrarnes samfälliga beslut, gerna låta mina små enskilda betänkligheter falla för att vinna ett stort och viktigt mål. Det har i dag ock för mig varit en stor glädje att kunna med den ledamot, som här egentligen framfört de viktigaste skälen mot förslaget och som lyckats att å motsidan tillvinna sig den största uppmärksamheten, Herr von Ehrenheim, fullkomligen instämma i *hufvudsak*, nemligen deri, att skjutsen egentligen är ett statens bestyr här i Sverige. När *han* erkänner detta, så behöfver man icke vidare tala om att det mål, som skall eftersträfvast, är att, såvida man behöfver, i *samfärdselns intresse*, betala något *utöfver* hvad den resande, som i främsta rummet bör *betala hvad skjutsen kostar*, skall erlägga, denna ytterligare betalning så småningom läggas på staten *när det lämpligen kan ske*. Men derjemte torde alla *praktiska* män vara ense med Herr Ehrenheim och oss, som försvara Kongl. Maj:ts förslag, derom, att det icke går an att taga steget fullt ut i närvarande ögonblick, och om man således nu vill framåt, men anser att det icke kan ske på en gång eller att man icke kan få allt hvad man önskar, nemligen att jordbruket alldeles skiljes från skjutsen och att skilnaden mellan den resandes betalning och den verkliga kostnaden bestrides af staten i den mån det fordras för samhället, så

tager man saken såsom engelsmännen, då de säga: om jag icke nu får hela min rätt, tager jag så mycket jag kan få. Jag gifver icke qvitto på att jag fått full liqvid, men tager hvad jag får såsom en *afbetalning* (instalment). Jag står på den ståndpunkt, att, om jag nu kan vinna det för närvarande uppgifna målet, rycka ett mycket långt stycke fram på väg till det yttersta målet, så kan jag gå in på åtskilliga modifikationer. Den egentliga tvisten emellan min ädle vän här i mitt granskning och mig gäller, så vidt jag förstår, blott frågan om bästa sättet att kunna *nedbringa statsbördan* till det minsta möjliga. Detta är dock blott *en* del af frågan. En annan, hvarom han egentligen icke yttrade något, men som ligger lika nära för mig, är att tillse, huruvida icke, om också alla de orättvisor och olägenheter, som för närvarande vidlåda skjutsväsendet och som äro oerhörda — Herrarne skulle medgifva det, om Herrarne kände till förhållandena i landsorterna riktigt — nu ej kunna afskaffas, utan att man till och med är tvungen att ersätta dem med en eller annan obetydligare orättvisa, vid en allmännare fördelning af den stora orättvisan, som ännu alltid måste kvarstå så länge man icke vågar lägga hela den tunga bördan på dem den ensamt *rättvisligen* bör drabba, *den resande* och *staten*. Det är väl då bättre att taga en liten orättvisa här och der, än att hafva en *ofantlig* och *orimlig* orättvisa och landsplåga på ett fåtal ställen och egentligen blott på *delar af två* samhällsklasser, *jordbrukare* och *borgare*, i de städer, hvilka ännu jemlikt 5 § 28 kap. Byggningsbalken *skjutsen uppehålla*. I afseende å sättet att minska statsbördan får jag säga, att af hvad som blifvit anfördt dels af Herr von Ehrenheim, dels af andra, som hufvudsakligen dela hans åsigt, har jag icke funnit, att de hafva utvisat något bättre sätt för frågans lösning, än det, som af komitén uppgjorts och af Kongl. Maj:t framlagts. Dertill kommer, att, såvida denna Kammare, såsom jag hoppas, icke i dag gör sig skyldig till att, *för småsakers skull* förkasta och hindra ett så stort framsteg inom samhället, som man skulle göra genom detta förslags antagande, man icke bör genom en splittring mellan Kamrarne riskera att släppa ur händerna ett tillfälle, som säkerligen icke återkommer åtminstone i min tid och kanske icke i fleras, som äro yngre än jag. En af de invändningar, som äro vanliga på detta rum och som äfven blifvit anspelad i dag af en talare, som yrkade afslag i vissa delar, är, att det skulle kunna gå an att fortsätta ungefär så som man nu har det, och talaren trodde, att det skulle nog leda till ett godt resultat. Det gick an att säga så *för några år sedan*, men, efter de förhållanden som blifvit ådagalagda af skjutskomitén, går det icke an att säga något sådant; ty det har blifvit utredt, att anlitandet af skjutsen icke *numera* går tillbaka, utan tvärtom. Från år 1855 till 1870 gick det raskt nedåt; antalet skjutshästar minskades då från 1,366,352 till 363,000; men under det sista qvinniet har det åter ökat sig till 596,609. På de sista 10 åren hafva *entreprenad-bidragen* ökats för

Staten från 93,263 år 1865
till 179,940 år 1875.

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

Sistnämnda år 1875 utgjordes entreprenad-bidragen från skjutslagen
å landet af 30,840 hemman, men mycket olika fördelat från intet till
2,030 kronor per hemman med ..... kronor 858,900,
i städerna efter olika grunder 106,843,
(i Östersund endast af borgerlig näring, hus och jord).

Det nuvarande systemet leder således åtminstone icke till det ändamål, som man ansett sig kunna vinna genom de föreslagna tillskotten. Jag skall icke upptaga tiden med att söka visa olägenheterna af det förslag, Herr von Ehrenheim framlagdt. Detta har redan skett. Med allt erkännande af denne representants känsla och öfvertygelse för hvad han anser rätt, är jag för närvarande alldeles icke öfvertygad om att hans förslag är bättre än Kongl. Maj:ts, utan tror tvärtom, att hans förslag skulle tillvägabringa, eller kvarlemna ojemförligt större orättvisor än dem, i Kongl. Maj:ts förslag, han vill söka häfva. Det åstadkommer dessutom mycket större statsutgift än det Kongl. förslaget. För tillfället vill jag inskränka mig till att omnämna de förnämsta fördelar, som jag anser, att man skulle vinna genom antagande af det Kongl. förslaget. Ett stort, om än icke fullständigt, steg skulle derigenom tagas till att befria den svenska jordbrukaren från en gästfrihetspligt, som nu blifvit förvandlad till en förhatlig, tryckande servitut, som nu lides af många och som kan, i administrativ väg, när som helst åläggas andra fria män i Sverige, i nittonde seklet, en servitut, hvilken man ännu hör vissa Herrar (både inom och utom Kamrarne men i synnerhet inom hufvudstadspressen), hvilka ofta torde begagna skjuts, men själfva aldrig skjutsat, trotsigt poeka på att få bibehållen, nästan med gamla slafegares öfvermod, och som om det vore deras medförda privilegium att taga hästen från plogen, sädes- eller hö-lasset för en så kallad skjutsskyldig och dennes pligt att skjutsa till och med för vida mindre ersättning än skjutsen är värd. En annan fördel är att 28 kap. 1 och 3 §§ Byggningsbalken skulle upphävas, så att hvarken å landet eller i stad gästgifvare kan, vid vite och böter, ålägga sin nästa granne i stad eller på landet att taga mot de gäster, gästgifvaren icke sjelf kan hysa. Vidare skulle den värsta formen försvinna i afseende å skjutsen, hållskjutsen, af hvilken vi lyckligtvis icke nu lida så fasligt mycket, men som dock kvarstår i femton län delvis och hvars ej blott kvarstående utan ökande skulle blifva följden af Herr Odelbergs förslag. Den, som varit med länge, vet hvart hållskjutsen ledde, isynnerhet i osedlighetsväg. Lättja och fylleri rädde bland hållbönder eller deras drängar under hela dygnet, då de fingo ligga och vänta på skjuts, stundom utan att få någon sådan och sedan fara hem. Dessa sorgliga följder af hållskjutsen hafva till stor del nu upphört, men de skulle åter upplefva, om man ville gå kräftgången och åter införa den på många ställen, såsom Herr Odelbergs förslag synes mig åsyfta. Kronoskjutsen skulle derjemte minskas genom Kongl. Maj:ts förslag. En annan fördel af förslaget är, att det lägger i Konungens Befallningshafvandes hand att lämpligen både förkorta och förlänga körningstiden per mil. De, som tala om olägenheterna af det Kongl. förslaget, hafva icke ihågkommit, att den nu stadgade tiden af 1½

timme per mil kan förkortas, så att man då kan i godt väglag med lätt åkdon köra fortare utan att fara illa med hästarna eller *begå lagbrott*. Likaså skulle de många föreskrifterna uti dagböcker, hvilka för närvarande äro olika i nästan hvarje län, upphöra. Atskilliga orimliga stadganden i författningarna varda ock afskaffade. De flesta äro väl antiqverade, och tillämpas ej mer, men de *kunna* dock tagas upp af någon — man vet icke hvilken antiqvarie som kan gräfvä upp en så kallad antiqverad författning — det föll ju en landshöfding in, ännu i mannaminne, att låta hänga upp en hållkarl och låta gifva honom sex par spö. Det skedde dock af en teuligen utmärkt landshöfding, fribetshjelte och stor litteratör, utgivare af en af de bästa tidskrifterna i riket. I stället för de nu gällande föreskrifterna får man en stadga, mot hvilken de skarpaste granskare och de, som hafva de flesta af obotfärdigas förhinder, skola hafva svårt att göra svårare anmärkningar i detalj, ty stadgan är skriven till största delen af personer, hvars händer äro särskildt vana att fatta i pennan och som äro fullt förtrogna med det ärende de behandlat. I komitén sattes nemligen en landshöfding, som förut varit expeditionschef i Civildepartementet, till ordförande och en af våra skickligaste landssekreterare. Sedan har Kongl. Maj:t gifvit sina Befallningshafvande del af förslaget, och af dessas yttranden har just Konungens Befallningshafvandes i Kronobergs och Jönköpings län blifvit i frågan åberopadt af Herr Odelberg mot det framlagda förslaget. Jag vet dock knappt något så skarpt offentligt uttaladt som Konungens Befallningshafvandes i Jönköpings och Kronobergs län yttranden om Riksdagens skrivelse. Men, båda Herrarne Ekström och Holmberg äro nu ense om *komiténs förslag*, som lyckats tillvinna sig konseljens samtycke. Det är således icke värdt att åberopa deras auktoritet för att dräpa deras eget förslag, i stället för ett af dem ogilladt och ihjelslaget. Det kan man kalla att skjuta på döda räfvar.

Dessutom har man klagat öfver förslaget i hvad det afser städerna. För min del skulle jag gerna vilja tysta det skrån, som i synnerhet i vissa tidningar blifvit framställt om den oändliga rapacitet, som råder hos svenska jordbrukarne att förtrycka städerna. Jag beklagar, att åtskilliga personer finnas, som nu begagna alla tillfällen till uppretande af sinnesstämningen mellan stad och land samt de olika klasserna, isynnerhet sedan den olycksaliga skattejemkningskomiténs med ofullständighet och obekantskap af jordbruksbeskattningen uppgjorda förslag utkom, samt att skrika mot bevillningsförordningen, som de till stor del påtagligen föga känna. För att tysta dessa skrån hade jag *för min del* gerna gått in på den modifikation, att *ingen* stad, som icke åtnjuter hjälp af hemman på landet för sin skjuts, skall nu betungas vidare af entreprenadkostnad, än högst den staden 1875 utgjorde. Det är visadt, att kostnaden är effektivt nedsatt för alla städer från 111,732 kronor till 82,770 kronor; men det kan icke hindra, att jag skulle vilja hjälpa Östersund, som blifvit ryktbart i denna diskussion, och hvilka andra småstäder som helst för att slippa höra någon olåt mot denna författning, helst som jag icke anser att

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

Sverige är så fattigt, att, när det är fråga om något större ändamål, vi behöfva särskildt plåga enskilda personer eller ens någon liten köping eller småstad. Men städernas invånare hafva verkligen fått en liten rätt, eller rättare befriats från ett förbud att begagna skjuts, som de kanske icke komma ihåg. Det är väl med den föreskriften, som med den angående spötraffet för hållkarlarne, att den blifvit bortglömd. 1766 års Kongl. förklaring stadgar nemligen jemte en mängd inskränkningar i 3 § följande: »De, som bo i städerna och der sin näring, embete eller tjänst hafva, Stockholm likväl undantagen, hvarest med skjutsen förhålles, som vanligen varit, förbjudes alldeles, att fordra och taga skjuts till sina närmare resor ut på landet, utan betinge derom bäst han kan och gitter»; detta hindrar icke att jag bor som vid en gästgifvaregård, der förnämsta skjutsen utgöres till stadsbor, ty gästgifvaregården råkar att vara ett utvärdshus för Karlskrona. Sjelf har jag der fullgjort skjutsen några år för att känna huru skon klämmer, och det har händt, att man blifvit budad klockan 3 på natten till gästgifvaregården för herrar, som varit ute från staden och pokulerat till dess de försummat ångbåten och glömt sig kvar på värdshuset.

Dessutom vinner man genom lagens antagande befrielse *dels* från all bränvinsutskänkning å nya skjutsanstalter dels och från ett onus, som, åtminstone så länge som stadsbor skrika så högt som nu, är alldeles otillbörligt. De flesta veta kanske icke, eller komma icke ihåg, att många mantal å landet äro indelade till skjuts i *stad*. Så äro t. ex. 220 mantal indelade på Upsala, 201 till Enköping, 260 till Westerås, 175 till Arboga, 141 till Köping o. s. v. Detta onus skulle också försvinna, och det kan naturligtvis icke annat än kosta på landtbor att få resa till städerna och hjälpa dem med deras skjuts. Rättvisan häraf kunna *de* svårligen inse.

Ingen af Herrar anmärkare har hittills, som sagdt är, framställt något förslag, hvarigenom statsbördan skulle lättas eller orättvisorna minskas, men denna stora fördel har efter min tanke det Kongl. förslaget, utom den att det har utsigt att gå igenom. De Herrar, som framställt motförslag i hufvudsak hafva ingen den ringaste utsigt att få framgång för dessa, samt torde således få anse sina anföranden såsom ropandes röst i öknen, fastän de för närvarande måhända kunna vinna en votering i denna Kammare. Jag får dock förklara, att om under debatten framställes något ändringsförslag vid § 22, som leder närmare till de två mål jag eftersträfvat, nemligen *minskande* af den *nuvarande orättvisan* och *nedläggning i statsanslaget*, är jag villig att, om ock icke på rak arm, rösta för det, dock icke sätta mig emot en återremiss, som kanske skulle kunna leda dertill, att saken icke genom ett förhastadt beslut komme att falla. Men för närvarande tillstyrker jag på det varmaste bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Nordenfelt: Lika med den siste talaren är äfven jag skjutskyldig och erkänner med honom att de nu rådande orättvisorna måste afhjelpas, men fastän jag, så vidt möjligt, vill bidra dertill, kan jag dock icke gifva min röst hvarken för Kongl. Maj:ts förslag eller det,

som af den förste talaren blifvit framställt, hvad Kongl. Maj:ts be-
träffar därför, att jag anser detsamma leda till nya orättvisor, såsom
reservanterne ådagalagt, och hvad angår båda förslagen och hufvud-
sakligen därför, att jag icke kan medgifva någon annan än Riksdagen
rätt att bestämma angående statsutgifter. Det är nemligen landstingen
och Konungens Befallningshafvande i ena fallet och i andra fallet
Konungens Befallningshafvande ensam, som skulle få fullmakt in blanco
att bestämma angående statsutgifter, hvilket synes mig omöjligt att
godkänna. Komitén har gjort en beräkning, angående kostnaderna
enligt dess förslag, hvilken beräkning komitén anser mycket pålitlig.
För min del anser jag denna beräkning vara alldeles för låg och är
fullkomligt öfvertygad derom att de beräknade bidragen komma att
stiga alldeles oerhördt. Ty för det första komma alla de små gäst-
gifvaregårdarne, som nu icke hafva några bidrag, att, då något är att
få i penningar, stegra sina pretentioner, och detta naturligtvis allt mer
i den mån konkurrens från närliggande gårdar icke kan uppstå. För
det andra verkar icke skjutslegans förhöjning alltid till minskande af
bidragen, emedan entreprenören vid högre skjutslega löper större risk
att icke få skjutsa. Erfarenheten visar också, att redan nu utgå dessa
bidrag på ett ganska märkvärdigt sätt. Jag har i detta hänseende
gjort en rik skörd, genom division af särskilda bidrag med utgående
häst-antalet, hvilket jag anser mera betecknande, än hemmantalet. Så
till exempel betalas för hvarje utgående häst på ett ställe 19 kronor
37 öre, på ett annat 24 kronor 18 öre båda i roteringsfrihet; på ett
ställe 25,53 i penningar, deraf staten 5,53 kronor, på andra ställen

40,66 deraf staten	7,74
13,74 " "	2,80
14,33 " "	3,11
15,60 " "	4,79
30,75 " "	6,36
20,00 " "	5,47
18,53 " "	4,21
18,46 " "	4,18

vidare 12,05, 6,81, 5,27, 6,60, 8,00, 23,54, 6,00, 6,50, 8,43, 9,25,
13,16, 5,17, 10,08, 18,00, 9,47, 7,56, 11,00, 12,14, 7,00, 5,52, 7,40,
6,43, 13,70, 15,20, 28,82, 15,80 kronor, allt för hvarje utgående häst.
En mängd sådana exempel skulle jag kunna ytterligare framlägga äfven
på ställen, der ett stort antal hästar utgå. På ett ställe, derifrån
1863 hästar utgått betalades 1875 i bidrag för hvarje häst 7,95 kro-
nor; på ett annat ställe kommer på hvarje af utgångne 1725 hästar
8,07 kronor. Det är ju alldeles gifvet att, om ingenting annat be-
höfves, än att öfvertyga landstingen och Konungens Befallningshafvande
om nödvändigheten att gifva dryga bidrag, skola de skjutsskyldige
skrika alldeles förskräckligt till dess de få sådana bidrag; landstinget
må afslå framställningarne gång på gång, men skriket ökas, och det
kan slutligen icke stå emot. Ännu mindre kan Konungens Befallnings-
hafvande ensam göra det, och följden blir, att det ena hundratusen-
talet efter det andra utan Riksdagens pröfning föres på budgeten så att
beloppet snart uppgår till flera millioner samt blifver högre, än om

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

staten skötte det hela genom sina ombud. Jag är öfvertygad att rätta vägen vore att fränskilja för sig de smärre gästgifvaregårdarne, der endast 300 å 400 hästar årligen utgå, och hvilka gästgifvaregårdars antal uppgår till något öfver 1,000. Dessa skulle man lätt kunna reglera genom en rund summa som Riksdagen bestämde för hvarje län och Konungens Befallningshafvande finge fördela. Sedermera hafva vi de större städerna, och dessa sköta sig bäst sjelfva. De återstående omkring 500 gästgifvaregårdarne, hvarest hästantalet är större, borde småningom öfvertagas af postverket. Detta synes mig vara det billigaste och bästa sättet att lösa frågan. Det kan väl hända, att postverket finge gifva förskott för att hålla hästar eller få entreprenörer, men dertill kunde postverket få fullmakt. Detta verk kan lätt skaffa sig ombud för att sköta dessa angelägenheter, hvilket deremot Konungens Befallningshafvande icke kan, ty Konungens Befallningshafvande beror af kronofogdar och länsmän och har icke alltid kraft och icke tid att kunna åstadkomma något i denna rigtning. De norra länen hafva alldeles säregna förhållanden, och jag tror därför, att de böra behandlas för sig och icke hafva samma lag, som det öfriga landet. Nya skjutsanstalter behöfvas der ofta. Hästantalet kan deremot vara mera begränsadt. Nybyggen kunna köpas eller mot odlingsanslag åstadkommas och öfverlemnas till brukare emot skyldighet att upprätthålla en viss begränsad skjutsskyldighet. Flere dylika åtgärder kunna vidtagas, olika efter omständigheterna i hvarje fall. Att nu stifta en lag, som gifver dessa län rätt att sjelfva bestämma de bidrag, som staten skall betala till dem, synes ganska vådligt, när man ser huru litet de vilja betala i bevillning, oaktadt dervid finnes Konungens Befallningshafvandes kontroll. Vidare är att märka, att i dessa län distansen emellan byarna är ganska stor och att landstingen bestå nästan utslutande af skjutsskyldige. Riksdagen kunde årligen gifva ett någorlunda tillräckligt reservationsanslag som af Kongl. Maj:t fördelades på postverket och de olika länen, samt af Konungens Befallningshafvande på gästgifvaregårdarne, hvarefter landstingen kunde få rätt att enligt Utskottets fördelningsgrund uttaxera något bidrag, genom lag begränsadt i förhållande till bevillningen, att fördelas på skjutslagen, då dessa sedermera efter behag kunde skaffa sig entreprenad eller icke.

Jag tror icke, att man kan lyckas att på en gång komma ifrån alla dessa gamla orättvisor, utan att sådant måste ske småningom, och då jag hoppas, att Utskottet skall kunna finna någon bättre väg, än den föreslagna, om ärendet dit återförvisas, skall jag inskränka mig till yrkande om återremiss.

Herr Jöns Pehrsson: Så mycket har talats i sjelfva frågan, att det kan vara alldeles öfverflödigt att jag yttrar mig i saken, och måhända hade jag tegat, om icke till min förvåning den talare, som först uppträdde, yrkat afslag å Kongl. Maj:ts proposition och framställt ett annat förslag. Detta är en händelse, som jag under alla de riksdagar, jag bevistat, förut icke varit med om, och den härledde sig väl derifrån, att icke förr någon Kongl. proposition framkommit som, så att säga, gått så rakt på saken som denna.

En annan sak är det klander och misstroende som uttalats mot landstingen inom riket och särskildt mot ett, nemligen det som varit nog förmätet att invälja mig i denna Kammare. Det må man gerna stå för; men man bör komma ihåg det gamla ordspråket, "att man aldrig skall döma dag förr än sol är bergad"; och att man har så stort misstroende mot landstingen, att man tror att de skulle kunna sammansättas af endast skjutsskyldige, är för mig alldeles oförklarligt. Och lika oförklarligt tror jag det vara, om man vill rättvist döma och granska, att icke någon hederskänsla skulle finnas hos de skjutsskyldige, som kunna komma in i landstingen. Jag förstår icke, huru man kan få höra sådana beskyllningar i detta afseende. En talare har yttrat, att han ogera uppträdde emot förslaget, men att han såsom gammal domare hade så stark samvetskänsla, att han icke kunde ryckas tillbaka utan måste uppträda. Jag tviflar icke på hans samvetskänsla och är öfvertygad, att han talat af ren öfvertygelse, men jag beklagar om alla domare hafva lika åsikter med honom. Jag tycker detta vara ett hårdt tal, men har derigenom fått visshet om, hvarifrån det talet, man hör af en viss aftontidning, kommer. Hufvudsaken för den är, kan man säga, att bondkrakarne skola skjutsa. Jag är icke skjutsskyldig och har ej hemman som är indeladt till skjutslag, men jag hör till dem som endast åka. Och är det rättvist att man icke får betala för det man åker? För min del skulle det förefalla mig alldeles märkvärdigt, om denna Kammare afslog den Kongl. propositionen, icke så mycket för sakens skull, ty den dör icke för det, utan emedan man deraf skulle fatta det omdöme, att man icke har något godt att vänta från denna Kammares majoritet, och hvad följden kan blifva, lemna jag derhän.

För närvarande skall jag rätta mig efter tidens framskridande och endast yrka bifall till Utskottets förslag.

Den vidare öfverläggningen i ämnet uppsköts och Kammaren åtskildes klockan nära 3 eftermiddagen.

In fidem
O. Brakel.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*